

II

(Retsakter, hvis offentliggørelse ikke er obligatorisk)

KOMMISSIONEN

KOMMISSIONENS BESLUTNING

af 11. december 2002

om støtte fra den græske stat til Olympic Airways

(meddelt under nr. K(2002) 4831)

(Kun den græske udgave er autentisk)

(EØS-relevant tekst)

(2003/372/EF)

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER HAR —

Under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, særlig artikel 88, stk. 2, første afsnit,

under henvisning til aftalen om oprettelse af Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde, særlig artikel 62, stk. 1, litra a),

efter at have opfordret interesserede parter til at fremsætte deres bemærkninger i overensstemmelse med disse artikler ⁽¹⁾, og

ud fra følgende betragtninger:

1. SAGSFORLØB

(1) Den 12. oktober 2000 indgav Hellenic Air Carrier Association (i det følgende benævnt »HACA«) en klage (registreret under nr. TREN(2000) A/69305) over den græske stat for fortsat at yde forskellige former for støtte til Olympic Airways SA (i det følgende benævnt »OA«) og dermed tilsidesætte Kommissionens beslutninger 94/696/EF ⁽²⁾ og 1998/332/EF ⁽³⁾ om støtte til OA. Klagen blev ved brev af 5. december 2000 (registreret under nr. TREN(2000) D/17807) forelagt de græske myndigheder med anmodning om kommentarer. De græske myndigheder fremsendte deres kommentarer ved brev af 19. februar 2001 (TREN(2001) A/53318). Den 24. juli 2001 (TREN(2001) A/63511) indgav HACA en ny klage over den græske stat med samme begrundelse under henvisning til nye beviser, der skulle have

fundet sted i 2001. Denne klage blev fremsendt til de græske myndigheder med anmodning om kommentarer ved breve af henholdsvis 22. august 2001 (TREN(2001) D/11863) og 6. december 2001 (TREN(2001) D/18948), som de græske myndigheder besvarede ved breve af henholdsvis 7. november 2001 (TREN(2001) A/70124), 11. december 2001 (TREN(2001) A/72694) og 12. marts 2002 (TREN(2002) A/55191).

(2) Kommissionen indledte proceduren efter EF-traktatens artikel 88, stk. 2, ved beslutning af 6. marts 2002, meddelt Den Helleniske Republik ved brev af 11. marts 2002 (SG(2002) D/228848). Proceduren er registreret under nr. C 19/2002.

(3) Kommissionens beslutning om at indlede den formelle undersøgelsesprocedure er offentliggjort i *De Europæiske Fællesskabers Tidende*. Kommissionen opfordrede interesserede parter til at fremsætte deres bemærkninger i sagen.

(4) De græske myndigheder fremsendte deres kommentarer til Kommissionen ved brev af 12. april 2002 (TREN(2002) A/57066).

(5) Kommissionen modtog ingen bemærkninger fra andre interesserede parter inden udløbet af den meddelte frist, dvs. den 23. maj 2002.

(6) Da Kommissionen ikke havde modtaget alle de relevante oplysninger fra de græske myndigheder, den havde forlangt ved indledningen af proceduren, vedtog den den 9. august 2002 et påbud om oplysninger, som blev meddelt de græske myndigheder ved brev af 12. august 2002 (SG(2002) D/231156). De græske myndigheder

⁽¹⁾ EFT C 98 af 23.4.2002, s. 8.

⁽²⁾ EFT L 273 af 25.10.1994, s. 22.

⁽³⁾ EFT L 128 af 21.5.1999, s. 1.

meddelte Kommissionen ved brev af 13. september 2002 (TREN(2002) A/66323), at man ville have udarbejdet et svar inden den 25. september 2002. De græske myndigheders svar blev fremsendt den 1. oktober 2002 (TREN(2002) A/67131).

(7) Den 16. oktober 2002 blev der afholdt et møde med de græske myndigheder om OA's finansielle situation og de foreløbige resultater af omstruktureringen af selskabet. På dette møde henviste de græske repræsentanter til et dokument med titlen »Rapport til Kommissionen«, som er registreret under nr. TREN(2002) A/69882. Dette dokument, der blev fremsendt af de græske myndigheder den 14. november 2002 tilligemed andre oplysninger og en rapport fra Deloitte & Touche fra 2002 om en summarisk gennemgang af Olympic Airways' resultater sammenholdt med selskabets finansielle plan, er registreret under nr. TREN(2002) A/70592.

(8) Den 21. november 2002 sendte den græske transportminister, Christos Verelis, en ny rapport til næstformand i Kommissionen, Loyola de Palacio, indeholdende et »resumé af den Den Helleniske Republiks redegørelse for de vigtigste elementer i sagen vedrørende Olympic Airways«. Disse yderligere oplysninger er registreret under nr. TREN (2002) A/70782.

(9) Transportminister Christos Verelis meddelte desuden Loyola de Palcio ved brev af 2. december 2002 (TREN (2002) A/71671), at privatiseringen af Olympic Airways var godt i gang, og at de græske myndigheder havde modtaget seks interessetilkendegivelser om køb af aktiemajoriteten i selskabet.

2. DE FAKTISKE OMSTÆNDIGHEDER

2.1. Kommissionens tidligere beslutninger vedrørende OA og dets datterselskaber

2.1.1. Beslutningen fra 1994

(10) Den 7. oktober 1994 vedtog Kommissionen beslutning 94/696/EF (i det følgende benævnt »1994-beslutningen«), i henhold til hvilken støtte, der var ydet eller skulle ydes af den græske stat til OA, blev erklæret forenelig med fællesmarkedet i medfør af artikel 87, stk. 3, litra c), (tidligere artikel 92, stk. 3, litra c)) i EF-traktaten og artikel 61, stk. 3, litra c), i aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (i det følgende benævnt »EØS-aftalen«) under forudsætning af, at den græske stat opfyldte en række i beslutningen anførte tilsagn. Støtten bestod af følgende foranstaltninger:

— lånegarantier til OA frem til den 7. oktober 1994 i medfør af artikel 6 i græsk lov nr. 96/1975 af 26. juni 1975

— nye lånegarantier på i alt 378 mio. USD for lån, der skulle optages inden den 31. december 1997 til indkøb af nye fly

— en lempelse af OA's gæld svarende til 427 mia. GRD

— konvertering af 64 mia. GRD af OA's gæld til egenkapital

— en kapitaltilførsel på 54 mia. GRD, udbetalt i tre rater på henholdsvis 19, 23 og 12 mia. GRD i 1995, 1996 og 1997.

De sidste fire af disse fem støtteforanstaltninger indgik i en plan for omstrukturering og rekapitalisering af OA, som tidligere var forelagt Kommissionen. På denne baggrund mente Kommissionen, at støtten ville bidrage til at udvikle lufttransportsektoren gennem omstruktureringen af det største luftfartsselskab i en region, der er stærkt fragmenteret og beliggende i EU's randområde, og som samtidig er et af de mindst udviklede områder i EU.

(11) Støttens forenelighed med fællesmarkedet var imidlertid betinget af den græske regerings opfyldelse af 21 tilsagn, der skulle sikre, at støtten ikke fik negativ indvirkning på handelsvilkårene i et omfang, som stred mod den fælles interesse. Ifølge disse tilsagn, som vedrørte både OA og dets datterselskab, Olympic Aviation, forpligtede den græske regering sig bl.a. til:

a) inden den 31. december 1994 at ophæve artikel 6 i græsk lov nr. 96/1975 af 26. juni 1975, i henhold til hvilken den græske stat kunne stille garantier for lån optaget af OA

b) ikke mere at blande sig i OA's forvaltning, bortset fra hvad dens status som aktionær gav den adgang til

c) inden den 31. december 1994 at give OA skattemæssig status af aktieselskab i lighed med græske privatretlige virksomheder, idet OA dog var fritaget for eventuelle skatter på de operationer til rekapitalisering af virksomheden, som var fastsat i den rekapitaliserings- og omstruktureringsplan, der var forelagt Kommissionen

d) i overensstemmelse med fællesskabsretten ikke mere at yde OA nogen form for støtte

- e) omgående at vedtage den lovgivning, der krævedes til effektiv gennemførelse af omstrukturingsplanen med hensyn til de lønmæssige, sociale og finansielle aspekter
- f) dels hvert år — senest fire uger inden udbetalingen af de to rater af kapitalforøgelsen, der var berammet til januar 1996 og januar 1997 — at forelægge Kommissionen en rapport om omstrukturingsplanens gennemførelse, således at Kommissionen kunne fremsætte sine bemærkninger hertil, dels at udskyde udbetalingen af disse rater af kapitalforøgelsen med fire uger, hvis Kommissionen ønskede at få rapporten vurderet af en uvildig konsulent
- g) ikke at gennemføre de for 1995, 1996 og 1997 planlagte kapitalforøgelser, hvis omstrukturingsplanens mål, som beskrevet i 1994-beslutningen, ikke var nået for de foregående regnskabsår
- h) at sørge for, at OA ikke i perioden fra 1994 til og med 1997 optrådte som prisførende på ruteforbindelserne Athen-Stockholm og Athen-London
- i) at sørge for, at antallet af sæder, der blev udbudt af OA på rutefly i Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS) inklusive tillægsvyvnings- og sæsonflyvninger, bortset fra forbindelser mellem det græske fastland og de græske øer, i hele omstrukturingsplanens løbetid ikke oversteg det antal sæder, OA havde udbudt på EØS-markedet i løbet af 1993
- j) at sørge for, at de resterende lånegarantier, der var indrømmet OA, og de nye garantier, der skulle indrømmes inden den 31. december 1997, og som i omstrukturingsplanen udtrykkeligt var fastsat til 378 mio. USD, opfyldte betingelserne i den skrivelse, Kommissionen tilsendte medlemsstaterne den 5. april 1989.

2.1.2. 1998-beslutningen

- (12) Med den begrundelse, at flere af de betingelser, der var fastsat i 1994-beslutningen, ikke var opfyldt, besluttede Kommissionen den 30. april 1996⁽⁴⁾ at genåbne proceduren efter EF-traktatens artikel 87, stk. 2, og indlede en procedure vedrørende ny og ikke-anmeldt støtte, den havde fået underretning om.
- (13) Kommissionens tvivl vedrørte navnlig følgende forhold:

1. Den græske regerings tilsagn om ikke mere at blande sig i OA's forvaltning, bortset fra hvad dens status som aktionær gav den adkomst til. Det viste sig rent faktisk, at den græske regering blandede sig i OA's forvaltning enten direkte eller gennem bestyrelsen.
2. Den græske regerings tilsagn om ikke at yde yderligere støtte, idet OA var blevet fritaget for at betale skatter og afgifter til det offentlige for årene 1995, 1996 og 1997, alle skatter og andre udgifter vedrørende lånegarantierne samt udgifter i forbindelse med OA's ansattes militærtjeneste. Disse fordele beløb sig til 11 mia. GRD. Det kunne ligeledes konstateres, at OA ikke havde betalt landings- og opholdsafgifter, siden 1994-beslutningen var blevet meddelt de græske myndigheder.
3. Den græske regerings tilsagn om at bringe aftalerne med OA i overensstemmelse med den tredje luftfartspakke var tilsyneladende ikke opfyldt, idet Grækenland uden rimelig grund udsatte ophævelsen af OA's eneret til at udføre indenrigsflyvninger på det græske fastland.
4. Den græske regerings tilsagn om at give OA skattemæssig status som aktieselskab på linje med andre græske selskaber i henhold til almindelig (selskabs)ret, var tilsyneladende ikke opfyldt, eftersom forskellige bestemmelser i græsk lov nr. 2271/1994 generelt fritog OA for beskatning med henvisning til, at det vedrørte omstruktureringen af OA's regnskab.
5. Den græske regerings tilsagn om at acceptere, at andre luftfartsselskaber end OA fik tilladelse til at beflyve lande uden for EØS, var tilsyneladende ikke opfyldt, eftersom der fortsat ikke var vedtaget lovgivning, der ophævede OA's eneret på sådanne ruter.

(14) Den 14. august 1998 vedtog Kommissionen beslutning 1999/332/EF (i det følgende benævnt »1998-beslutningen«), i henhold til hvilken den støtte, der var ydet eller skulle ydes af den græske stat til OA, blev erklæret forenelig med fællesmarkedet i medfør af artikel 87, stk. 3, litra c), (tidligere artikel 92, stk. 3, litra c)) i EF-traktaten og artikel 61, stk. 3, litra c), i EØS-aftalen. Støtten omfattede følgende:

- a) lånegarantier til OA frem til den 7. oktober 1994 i medfør af artikel 6 i græsk lov nr. 96/1975 af 26. juni 1975
- b) nye lånegarantier på i alt 378 mio. USD for lån, der skulle optages inden den 31. december 1997 til indkøb af nye fly

⁽⁴⁾ EFT C 176 af 19.6.1996, s. 5.

- c) lempelse af selskabets gældsbyrde svarende til 427 mia. GRD
- d) konvertering af 64 mia. GRD af selskabets gæld til egenkapital
- e) en kapitaltilførsel på 40,8 mia. GRD, hvilket var en nedskrivning af de oprindeligt fastsatte 54 mia. GRD, udbetalt i tre rater på henholdsvis 19, 14 og 7,8 mia. GRD i 1995, 1998 og 1999.
- (15) De støtteforanstaltninger, som blev godkendt ved 1998-beslutningen, var ledsaget af en revideret omstrukturingsplan (i det følgende benævnt »planen«). Denne plan⁽⁵⁾ vedrørte perioden 1998-2002. Den oprindelige omstrukturingsplan gik ud på at forbedre udbytte- og indtægtsforvaltningen, nedbringe driftsomkostningerne på grundlag af en organisatorisk omstrukturering og gennemføre ændringer i arbejdsvilkårene (fastfrysning af lønninger, reduktion af tillæg, begrænsning af overarbejde for det fastansatte personale, nedskæring af antallet af sæsonbestemt personale) og i ledelsen. 1998-planen underbyggede de oprindelige foranstaltninger og indeholdt yderligere foranstaltninger med henblik på at få gennemført omorganiseringen af selskabets omkostningsstruktur (fastfrysning af lønninger, personaleledskæringer m.m.) og forbedre udbyttet gennem indførelse af udbytteforvaltning. I planen indgik desuden en omlægning af rutenettet, en omorganisering af den interne struktur i hele selskabet og af investeringer til køb af fly. Andre foranstaltninger vedrørte OA's udflytning til Athens internationale lufthavn i Spata (i det følgende benævnt »AIA«) og yderligere infrastrukturinvesteringer, der skulle gennemføres, uden at det krævede ny aktiekapital.
- (16) Gennemførelsen af 1998-omstrukturingsplanen og opfyldelsen af de finansielle overslag var baseret på følgende indikatorer:

	1998	1999	2000	2001	2002
Finansielle indikatorer					
Omsætning (mio. GRD)	324 234	329 071	344 829	359 057	380 626
Driftsresultat efter renter (mio. GRD)	14 610	21 294	9 622	1 644	8 470
Overskud før skat (mio. GRD)	5 120	20 914	22 587	2 697	6 590
Langfristet gæld (mio. GRD)	59 501	123 993	191 542	171 625	151 708
Driftsmæssige indikatorer					
Gennemsnitlig rejselængde (km)	1 014	1 053	1 087	1 097	1 110
Belægningsgrader	66,3 %	64,4 %	61,8 %	62,3 %	64,3 %
Afkast (GRD/RPK ⁽¹⁾) — 1998-priser	100	106	110,4	107,2	106,1
Antal ansatte (FTE)	8 875	8 467	8 256	8 078	8 032
Antal fly i alt	35	37	40	40	40
Gennemsnitlig netkapacitet	395 595	365 717	357 409	378 745	386 329
Finansielle nøgletal					
Driftsresultat Omsætning	4,5 %	6,5 %	2,8 %	0,5 %	2,2 %

⁽⁵⁾ Denne plan blev forelagt Kommissionen ved breve af henholdsvis 3. og 6. juli 1998.

	1998	1999	2000	2001	2002
Soliditetsgrad	2,22	2,42	2,76	2,57	2,34
Nøgletal for produktiviteten					
ASK ⁽²⁾ Antal ansatte	1 560 092	1 598 148	1 731 631	1 875 440	1 923 950
Personaleudgifter ASK	8,46	8,30	7,86	7,54	7,64
Udgifter til cockpitbesætninger ASK	1,38	1,38	1,31	1,27	1,29
Udgifter til kabinebesætninger ASK	1,43	1,43	1,39	1,37	1,40
Nøgletal for omkostningerne					
Driftsomkostninger ASK	21,20	21,61	22,37	22,56	23,04
Personaleomkostninger Driftsomkostninger i alt	37,8 %	36,5 %	33,5 %	31,9 %	31,7 %
Udgifter til cockpitbesætninger Driftsomkostninger	6,5 %	6,4 %	5,9 %	5,6 %	5,6 %
Udgifter til kabinebesætninger Driftsomkostninger	6,8 %	6,6 %	6,2 %	6,1 %	6,1 %

⁽¹⁾ RPK: Revenue passenger per kilometre (betalte passagerkm).

⁽²⁾ ASK: Available seat per kilometre (udbudte sædekm).

(17) Hele scenariet var baseret på den antagelse, at indtægterne fra OA's luftfartsdrift ville stige med 25,5 % i planens løbetid (fra 269 mia. GRD i 1998 til 337,6 mia. GRD i 2002), medens indtægterne fra groundhandling ville falde med 28,2 % i samme periode (fra 46,5 mia. GRD i 1998 til 33,3 mia. GRD i 2002) som konsekvens af liberaliseringen af denne aktivitet.

(18) Den støtte, der blev godkendt ved 1998-beslutningen, var betinget af opfyldelsen af fire krav, som er anført i artikel 1 i beslutningen. Det var følgende:

a) De 21 tilsagn, de græske myndigheder havde givet i forbindelse med 1994-beslutningen, skulle indgå i 1998-beslutningen.

b) De græske myndigheder skulle sørge for, at OA ikke optrådte som prisførende på ruteforbindelserne Athen-Stockholm og Athen-London fra 1998 til og med 2002.

c) De græske myndigheder skulle sørge for, at antallet af sæder, der blev udbudt af OA på rutefly i EØS, inklusive tillægsflyvninger og sæsonflyvninger og inklusive forbindelser mellem det græske fastland og de græske øer, indtil den 31. december 2002 ikke

oversteg det antal sæder, OA havde udbudt på EØS-markedet i 1997 (7 792 243 sæder), dog med mulighed for en vis forøgelse afhængigt af væksten på det pågældende marked.

d) De græske myndigheder skulle sørge for, at OA senest den 1. december 1998 havde gennemført et fuldt operationelt og tilstrækkeligt ledelsesinformationssystem. Den græske stat skulle senest den 1. december 1998 forelægge Kommissionen en rapport herom.

(19) Desuden krævedes det i beslutningen, at betalingen af raten på 7,8 mia. GRD, blev gjort betinget af, at alle krav i beslutningen var opfyldt for at sikre, at støtten var forenelig med fællesmarkedet, at den reviderede omstrukturingsplan rent faktisk blev gennemført, og at den gav de forventede resultater, navnlig med hensyn til de i beslutningen anførte nøgletal for omkostninger og produktivitet.

(20) For at tage højde for den kendsgerning, at 1998-omstrukturingsplanen indebar en forlængelse af den oprindelige plan til efter 1997, og give OA mulighed for at blive rentabelt inden 2000 forlangte Kommissionen yderligere tilsagn, der skulle sikre, at støtten havde den ønskede virkning og var forenelig med fællesmarkedet.

(21) Følgelig er det i 1998-beslutningen fastsat, at de græske myndigheder skulle forelægge en rapport for Kommissionen i følgende tilfælde:

- a) senest ti uger før betalingen af ovennævnte anden rate, der efter planen skulle effektueres den 15. juni 1999, og
- b) inden udgangen af henholdsvis oktober 1999, marts 2000 og oktober 2000.

(22) Rapporterne skulle bekræfte, at alle de pålagte betingelser var opfyldt i fuldt omfang for at sikre støttens forenelighed med fællesmarkedet og gennemførelsen af den reviderede omstruktureringsplan og dermed også efterhånden opnåelse af de forventede resultater. Udbetalingen af den pågældende rate måtte derfor ikke effektueres, hvis ingen eller en del af betingelserne ikke var opfyldt og/eller målene for den reviderede omstruktureringsplan ikke nået. Der var ikke i beslutningen taget højde for uforudsete forhold eller givet mulighed for dispensation i relation til denne forpligtelse.

2.1.3. 2000-beslutningen

(23) Ved brev af 17. juli 2000 meddelte de græske myndigheder Kommissionen, at man havde til hensigt at anvende den resterende godkendte støtte til garantier for lån, der skulle optages inden udgangen af 2000 med henblik på investeringer i forbindelse med af OA's udflytning fra Hellinikon lufthavn til AIA i Spata, samt at forlænge lånegarantiernes løbetid til den 31. marts 2001. På det tidspunkt ville den græske stat have givet lånegarantier for i alt 201,6 mio. USD til køb af fire Airbus 340. Ved brev af 10. november 2000 (SG(2000) D/108307) meddelte Kommissionen de græske myndigheder, at den havde besluttet at ændre artikel 1, stk. 1, nr. ii), i 1998-beslutningen, for så vidt angik den støtte, der vedrørte lånegarantier for i alt 378 mio. USD. Efter denne ændring bestod den pågældende støtteforanstaltning af nye lånegarantier for i alt 378 mio. USD for lån, der skulle optages inden den 31. december 2000 til køb af nye fly og til de nødvendige investeringer med henblik på OA's udflytning til den nye lufthavn i Spata. Disse lånegarantier kunne udstedes inden den 31. marts 2001.

(24) I februar 2001 optog OA et lån på ca. 62 mia. GRD fra ABN-AMRO til dette formål.

2.2. Udviklingen i OA's økonomiske og ledelsesmæssige forhold fra 1998 til 2002

(25) Efter vedtagelsen af 1998-beslutningen frigav den græske regering i september 1998 anden rate af kapitaltilførslen

på 15 mia. GRD til OA og udstedte en del af de statsgarantier, der var godkendt op til et maksimumbeløb på 378 mio. USD, til fornyelse af OA's flåde, navnlig køb af fire nye Airbus 340-400.

(26) I maj 1999 forelagde de græske myndigheder Kommissionen en rapport om gennemførelsen af OA's omstruktureringsplan fra 1998 og supplerede i juni 1999 denne rapport med et memorandum. Rapporten blev gennemgået af en uvildig ekspert (Deloitte & Touche) i overensstemmelse med bestemmelserne i 1998-beslutningen (artikel 1, stk. 1, litra a)) og tilsagnet i artikel 1, litra h), i 1994-beslutningen.

(27) Rapporten var baseret på OA's reviderede resultater for 1997, ledelsens skøn for 1998 og budgetoverslag for 1999. Rapporten konkluderede, at OA langtfra havde opfyldt kravene i planen. Det betød, at en række forventede mål i 1998-beslutningen ikke var nået til tiden, idet de græske myndigheder konstaterede, at »de faktiske 1997-resultater var ringere end det mest pessimistiske overslag fra slutningen af februar 1998«. Det faktiske driftsresultat for 1997 efter renter udviste således et underskud på 28 mia. GRD (ca. 82 mio. EUR) i stedet for et forventet overskud på ca. 1,7 mia. GRD (ca. 5 mio. EUR). Dette dårlige resultat var forårsaget af indtægtstab som følge af et reduceret aktivitetsniveau, der til dels kunne tilskrives arbejdsnedlæggelser. Belægningsgraderne havde ikke afvejet fra planen, men det fremgik af rapporten, at det var sket på bekostning af udbyttet. Den vigtigste årsag til denne forringelse var, at selskabets agenter havde givet større provisionsrabatter end forventet. Ledelsen havde ikke haft tilstrækkelig kontrol med agenternes adfærd, og det var tvivlsomt, om der på det pågældende tidspunkt var indført systemer, der kunne sikre en sådan kontrol. Desuden havde resultaterne været ringe på grund af manglende præcision, gamle fly, strejker og deraf følgende flyaflysninger.

(28) Selskabet hævdede, at det som modvægt mod disse dårlige resultater havde foretaget stramninger og indført meget streng finanskontrol fra februar 1998 til august 1999. På trods af disse bestræbelser og på grund af omfattende arbejdskonflikter i den pågældende periode — det skal dog bemærkes, at man i omstruktureringsplanen havde anslået omkostningerne ved arbejdsnedlæggelser til 15 mia. GRD, medens de rent faktisk kun havde kostet selskabet 12 mia. GRD og altså 3 mia. mindre end anslået (rapport fra Deloitte & Touche af 21. juli 1999, s. 22) — kunne planens målsætninger for 1998 ikke opfyldes, og der blev tale om et akkumuleret drifts-

underskud efter renter på 10,4 mia. GRD (30,4 mio. EUR) i stedet for et forventet overskud på 14,6 mia. GRD (42,3 mio. EUR). På trods heraf fastholdt de græske myndigheder, at ledelsen var helt indstillet på at gennemføre omstrukturingsplanen og opfylde dens målsætninger.

(29) Deloitte & Touches analyse af den mangelfulde gennemførelse af 1998-planen viste, at Kommissionen umuligt kunne træffe en positiv beslutning om frigivelse af sidste rate. Kommissionen fremsendte denne analyse til de græske myndigheder ved breve af henholdsvis 12. og 19. maj og 27. juli 1999. Kommissionen opfordrede desuden de græske myndigheder til at forelægge en opdateret omstrukturingsplan for OA, som derefter skulle gennemgås af Kommissionen med henblik på godkendelsen af kapitaltilførslen på 7,8 mia. GRD (22,8 mio. EUR). De græske myndigheder accepterede i deres svar til Kommissionen af 26. august 1999, at gennemførelsen af omstrukturingsplanen for 1998-2002 måtte revideres yderligere for at kunne give de forventede resultater og få Kommissionen til at se positivt på frigivelsen af sidste rate.

(30) For at få løst disse problemer og for »ikke at spille mere tid i forbindelse med omstruktureringerne« (de græske myndigheders memorandum af 11. april 2002) meddelte de græske myndigheder Kommissionen ved brev af 7. juli 1999, at de allerede havde besluttet at iværksætte et internationalt åbent udbud med henblik på udpegelse af en erfaren international ledelse til at drive luftfartsselskabet. Konsulentfirmaet Speedwing, som er et datterselskab af British Airways (i det følgende benævnt »BA«), fik tildelt ledelsesktrakten, som også indeholdt bestemmelse om, at BA skulle have mulighed for at købe op til 20 % af aktierne i OA inden et år efter ledelsesktraktsens undertegnelse.

(31) Efter et møde i august 1999 mellem den nye ledergruppe, Speedwing havde dannet, og Kommissionens tjenestemænd i Bruxelles forelagde de græske myndigheder ved brev af 18. november 1999 en ændret omstrukturingsplan for OA, som var udarbejdet af Speedwing. Både Speedwing og OA gik imidlertid i gang med at gennemføre planen, før den var formelt godkendt af Kommissionen. Deloitte & Touche gennemgik planen og fandt visse dele af den problematiske. Den største forskel mellem Speedwing-planen og den plan, der var godkendt i Kommissionens beslutning fra 1998, således som den blev anvendt i 1998 og starten af 1999, var et stærkere fokus på forøgelse af indtægterne og udvidelse af selskabets aktiviteter. Deloitte & Touche betegnede i deres første rapport Speedwing-planen som »ambitiøs«. De græske myndigheder bekræftede selv i deres memorandum af 11. april 2002, at »filosofien i den foreliggende plan lå meget langt fra filosofien i den tidligere

godkendte plan, eftersom den i højere grad fokuserede på ekspansion og maksimering af indtægterne end på omkostningssiden«.

(32) Ved brev af 20. marts 2000 forelagde Kommissionen de græske myndigheder den endelige version af Deloitte & Touche-rapporten, der indeholdt en gentagelse af den oprindelige kritik. I brevet gav Kommissionen udtryk for sin bekymring over, at det ikke var lykkedes at gennemføre den reviderede omstrukturingsplan, som var godkendt ved 1998-beslutningen. Speedwing anfægtede konklusionerne i Deloitte & Touche-rapporten og svarede Kommissionen, før selskabet trak sig ud af OA's ledelse i midten af 2000. Ved brev af 29. august 2000 til Kommissionen bekræftede de græske myndigheder, at OA ikke kunne fremvise officielle resultater for 1999 i form af et revideret regnskab, og gav tilsagn om ikke at bringe den sidste kapitaltilførsel til udbetaling. De græske myndigheder anmodede Kommissionen om at afholde sig fra at vedtage en beslutning om dette spørgsmål.

(33) Sideløbende hermed ønskede de græske myndigheder og den nye ledelse, der var indsat, efter at Speedwing havde forladt OA, at få en fornyet vurdering af selskabets samlede finansielle situation for at kunne anvende regnskabsåret 1999 som et fornuftigt udgangspunkt for yderligere omstrukturering af OA. Desuden havde ledelsen til hensigt at »neutralisere« nogle af de mere langsigtede virkninger af de beslutninger, Speedwing-ledelsen havde truffet, og som ville få negativ indvirkning på selskabets finanser, og »fremover lægge større vægt på omkostningseffektiviteten i luftfartsselskabet« (svar fra de græske myndigheder af 11. april 2002). I efteråret 2000 blev PricewaterhouseCoopers (»PwC«) af OA anmodet om at udarbejde en samlet rapport på grundlag af en urevideret foreløbig konsolideret balance pr. 31. december 1999. I sin rapport pegede PwC bl.a. på, at OA og dets datterselskab Olympic Aviation i henhold til lov nr. 2271/1994, ændret ved lov nr. 2465/1997 (artikel 14), ikke siden 1994 havde betalt selskabsskat af skattepligtigt overskud. Det fremgik imidlertid af PwC's rapport, at regnskaber og opgørelser fra de selskaber, der indgik i OA og Olympic Aviation, ikke var blevet revideret af skattemyndighederne i en årrække — faktisk ikke siden 1988 (Olympic Aviation) og 1992 (OA). Desuden var det lovpligtige årsregnskab for 1999 for OA og Olympic Aviation endnu ikke på daværende tidspunkt (december 2000) godkendt af selskabernes respektive generalforsamlinger.

(34) Efter denne grundige gennemgang af OA's finansielle situation, som blev foretaget efter, at Speedwing-ledelsen havde trukket sig ud af selskabet, erkendte de græske myndigheder i sommeren 2000, at det ikke var muligt at gennemføre en omstrukturering af OA alene på basis af selskabets egne midler eller salg af en minoritetsaktiepost. I starten af sommeren 2000 meddelte de græske

myndigheder Kommissionen, at de havde besluttet at sælge aktiemajoriteten i OA for at skaffe midler til at finansiere luftfartsselskabet. I september 2000 udpegede de græske myndigheder Credit Suisse First Boston til finansiel rådgiver samt en række andre rådgivere, således som det kræves i henhold til græsk lov nr. 2000/1991 om privatisering. De græske myndigheder undlod samtidig at fremsende de rapporter, de skulle forelægge i henholdsvis marts og oktober 2000 i medfør af 1998-beslutningen.

(35) Det indgik desuden i 1998-beslutningen, at OA's udflytning til AIA skulle finansieres ved træk på likviditetsreserverne og via en kompensation (betragtning 82 i 1998-beslutningen). Selskabet ville dog have fået kompensation af den græske stat for tabet af investeringerne i Hellinikon lufthavn som følge af lufthavnens lukning (anslået til 35 mia. GRD). Med hensyn til denne kompensation havde den græske stat ved brev af 3. juli 1998 over for Kommissionen bekræftet, at den ikke ville omfatte noget element af støtte til OA, og at den nøje ville svare til, hvad ethvert andet selskab i en lignende situation havde krav på. For at imødegå Kommissionens kritik vedrørende tidspunktet for ydelsen af denne kompensation havde de græske myndigheder desuden forsikret Kommissionen om, at den i henhold til den aftale, der skulle indgås mellem OA og den græske stat, først ville komme til udbetaling på det tidspunkt, selskabet blev påført udgifter i forbindelse med udflytningen til AIA.

(36) Ved brev af 12. december 1999 meddelte de græske myndigheder Kommissionen, at konsulentfirmaet American Appraisal fra Det Forenede Kongerige, som den græske stat havde bestilt til at vurdere, hvor store tab OA ville lide som resultat af lukningen af Hellinikon og selskabets udflytning til AIA, havde anslået den kompensation til OA, som hang direkte sammen med selskabets udflytning til AIA, til 33,66 mia. GRD pr. 20. april 1999.

(37) Denne rapport blev fremsendt til Kommissionen, men dog uden en formel anmeldelse af yderligere statsstøtte. Kommissionen udpegede Alan Stratford til at kontrollere, om den vurdering, konsulentfirmaet American Appraisal havde foretaget, var baseret på princippet om »en rimelig markedsværdi«, og om den indebar nogen form for overkompensation. Alan Stratford undersøgte OA's situation i Hellinikon, og hvordan princippet om »en rimelig markedsværdi« var blevet anvendt, og konkluderede i sin endelige rapport fra maj 2000, at beregningerne og de deraf følgende beløb var rimelige. Konsulenten fandt det dog tvivlsomt, om det var nødvendigt at lade materiel indgå som en kompensationspost, og hvorvidt det var rimeligt at yde kompensation for visse tidligere fordele, OA havde haft i Hellinikon. Hvis Grækenland havde anvendt en anden metode, som Alan Stratford havde foreslået (navnlig med hensyn til bygningsernes forventede levetid), ville det beregnede kompen-

sationsbeløb ifølge konsulenten »blive væsentligt højere«. OA flyttede sine operationer til AIA i Spata, inden denne åbnede den 28. marts 2001. Samme dag blev Hellinikon lukket.

(38) I slutningen af januar 2002 optog OA et lån på 19,5 mio. EUR i en forretningsbank, Commercial Bank of Greece, som fik overdraget OA's fordringer mod den græske stat for ubetalte flybilletter for et beløb på 22 mio. EUR. Lånets løbetid var ét år.

2.3. HACA's klager

(39) Kommissionen modtog to sæt klager fra HACA henholdsvis den 12. oktober 2000 og den 24. juli 2001. HACA's medlemmer er følgende luftfartsselskaber: Aegean Airlines, Cronus Airlines, Hellenic Star Airways, Cal Aviation, Trans European Airlines, Interjet, Avionic og Aviator. Klagerne vedrørte:

- a) særlige løntillæg til ansatte i OA
- b) uklarheder i græsk lov nr. 2733/1999, der omhandler modregning af gæld mellem OA og den græske stat
- c) for sen betaling af visse landings- og opholdsafgifter i Hellinikon lufthavn og manglende betaling af lufthavnafgifter til AIA
- d) restancer med betalingen af »Spatosimo« (en passagerafgift, der går til udvikling af græske lufthavne) på ca. 47 mio. EUR (16 mia. GRD)
- e) manglende eller stærkt forsinket betaling af leje af faciliteter samt landingsafgifter til andre græske lufthavne end Hellinikon og/eller AIA
- f) momsfrigtagelse til Olympic Aviation for brændstof og reservedele svarende til et beløb på 2,6 mio. EUR
- g) manglende eller stærkt forsinket betaling af socialsikringsbidrag, manglende eller stærkt forsinket betaling af 8 % moms på indenrigsflybilletter samt manglende eller stærkt forsinket betaling af skyldige beløb til Olympic Catering.

3. BESLUTNINGEN AF 6. MARTS 2002

3.1. *Begrundelser for en undersøgelse*

(40) De svar, de græske myndigheder gav på klagerne henholdsvis den 19. februar 2001, den 7. og 11. december 2001 samt den 12. marts 2002, tilfredsstillende ikke Kommissionen, som derfor besluttede at genåbne den formelle undersøgelsesprocedure efter traktatens artikel 82, stk. 2. Kommissionen angiver følgende to begrundelser for at genåbne proceduren:

1. Den støtte, der blev ydet i henhold til Kommissionens beslutninger fra henholdsvis 1994 og 1998, er anvendt i strid med disse

(41) a) Manglende overholdelse af omstrukturingsplanen: Den omstrukturingsplan, der dannede grundlag for godkendelsen i 1998, er tilsyneladende ikke blevet gennemført som planlagt. Der er navnlig ikke foretaget ændringer i selskabets organisatoriske struktur, idet ledelseshierarkiet stort set er forblevet uændret. Antallet af ansatte er reduceret mere, end hvad der var fastsat i omstrukturingsplanen (jf. betragtning 11-17), men det skyldes tilsyneladende udelukkende, at der er lagt aktiviteter ud i selskabets datterselskaber, som tidligere blev varetaget af OA selv. De ansattes lønninger var fastfrosset i 1996-1997, men den deraf følgende reduktion af produktionsomkostningerne blev i vidt omfang opvejet af en betydelig lønstigning i 1998.

(42) Det er værd at bemærke, at målsætningerne for den omstrukturingsplan, der dannede grundlag for 1998-beslutningen, aldrig blev opfyldt. Det skyldtes OA's finansielle situation, for hvilken der er redegjort i det foranstående. På baggrund af ovenstående oplysninger fandt Kommissionen det tvivlsomt, om OA's økonomiske og finansielle udvikling var i overensstemmelse med den plan, der dækkede perioden 1998-2002, og som dannede grundlag for 1998-beslutningens godkendelse af støtteforanstaltningerne. Eftersom Kommissionen ikke havde modtaget oplysninger om selskabets finansielle resultater i 2000 eller overslag for 2001, og eftersom Speedwing ikke havde udarbejdet en forretnings- og omstrukturingsplan, der tog sigte på de mål, der var fastsat i 1998-beslutningen, nærmede Kommissionen alvorlig mistanke om, at selskabets aktuelle finansielle situation lå endnu længere fra målene i omstrukturingsplanen for årene 2000-2002.

(43) I strid med bestemmelserne i artikel 1, stk. 2, i 1998-beslutningen fik Kommissionen hverken i marts eller i oktober 2000 forelagt rapporter om planens gennemførelse. Desuden har Kommissionen på grund af manglende oplysninger og et manglende troværdigt regnskab over selskabets resultater under ingen omstændigheder

mulighed for effektivt at kontrollere, om denne væsentlige forudsætning er opfyldt, medmindre den foretager en yderligere undersøgelse.

(44) Det kunne således konkluderes, at de økonomiske og finansielle overslag, som dannede udgangspunktet for den plan, der var udarbejdet af den græske stat og godkendt af Kommissionen, stadigvæk ikke blev opfyldt. Tilsynet med gennemførelsen af omstrukturingsplanen gav anledning til alvorlig tvivl om, hvorvidt OA's aktuelle økonomiske og finansielle situation fortsat svarede til de driftsmæssige og finansielle indikatorer i planen. Denne tvivl var af en sådan karakter, at den berettigede Kommissionen til at tage 1998-beslutningen op til fornyet vurdering med hensyn til omstrukturingsplanens korrekte gennemførelse.

(45) b) Manglende opfyldelse af betingelserne og tilsagnene i de tidligere beslutninger. I henhold til artikel 1, stk. 1, litra d), i 1998-beslutningen skulle den græske regering sørge for, at OA senest den 1. december 1998 havde gennemført et fuldt operationelt og tilstrækkeligt ledelsesinformationssystem. De græske myndigheder har endnu ikke forelagt Kommissionen en rapport om ledelsesinformationssystemet eller oplyst om, hvor langt man er nået med gennemførelsen, eller hvilke resultater det har givet.

(46) 1998-beslutningen indeholder krav om, at der senest den 1. december 1998 skal være indført et fuldt operationelt og tilstrækkeligt ledelsesinformationssystem. Formålet med indførelsen af ledelsesinformationssystemet var, at OA's ledelse skulle have mulighed for at skaffe sig de fornødne informationer til at kunne følge resultaterne af omstrukturingsplanen og i givet fald foretage de nødvendige ændringer i den. Det skal også bemærkes, at den græske stat i henhold til den omstrukturingsplan, som udgjorde kernen i 1998-beslutningen, var forpligtet til at opstille koncernregnskaber for OA og dets datterselskaber. Præcise og korrekte data til udarbejdelsen af et sådant regnskab forudsætter et fuldt operationelt og tilstrækkeligt ledelsesinformationssystem.

(47) Kommissionen havde understreget, at dette element var absolut nødvendigt, ikke blot for overholdelsen af den pågældende bestemmelse i beslutningen, men i langt højere grad for selskabets egen skyld. Erfaringerne fra 1997-regnskabet, som er beskrevet tidligere (jf. betragtning 26), er et klart bevis på, hvor vanskeligt det er at nå målene i en plan uden at have et ordentligt udgangspunkt. Det betyder mere generelt, at ledelsen i et selskab kun kan træffe de rigtige beslutninger med konsekvenser for selskabets fremtidige udvikling, hvis den i tide kan få et sammenhængende, nøjagtigt og korrekt billede af tidligere foranstaltninger, resultater og/eller fiaskoer. Et sådant ledelsesværktøj sikrer også, at de underliggende informationer, der er registreret i selskabets regnskabssystem, bearbejdes og kontrolleres korrekt og indberettes til ledelsen i tide.

- (48) I henhold til artikel 1, stk. 1, litra a), i 1998-beslutningen skal den græske regering opfylde de tilsagn, der er anført i artikel 1, litra a)-u), i 1994-beslutningen. Af hensyn til forståelsen af den juridiske kontekst, inden for hvilken OA burde have opereret siden 1994 på linje med alle andre kommercielle selskaber i henhold til den almindelige selskabslovgivning, skal der gøres opmærksom på følgende: OA er et offentligt foretagende, som ikke er en del af den græske statsforvaltning, men er undergivet privatretlige regler, hvoraf de vigtigste af bestemmelserne i lov nr. 2190/1920 om privatretlige aktieselskabers form og virke (»Anonymos Eteria« — aktieselskab). Sådanne selskaber er underlagt strenge krav om offentlig indsigt. Selv om OA står opført i selskabsregistret under nr. 422/01/B/86/423, er dets vedtægter ifølge de oplysninger, Kommissionen har adgang til, hverken optrykt i registeret eller i nogen anden offentligt tilgængelig publikation.
- (49) Desuden indeholder artikel 25 i lov nr. 2190/1920 krav om, at der skal afholdes generalforsamling senest seks måneder efter afslutningen af hvert regnskabsår for at få drøftet og godkendt selskabets regnskab for det år, som er afsluttet. Ligeledes skal bestyrelsen i et privatretligt aktieselskab ifølge artikel 43b, stk. 5, i samme lov offentliggøre selskabets årsregnskab for det foregående regnskabsår senest 20 dage før generalforsamlingen. OA offentliggjorde imidlertid først sit finansielle resultat for 1999 den 28. december 2001. Resultatet var opgjort pr. 31. marts 2001 af selskabets øverste ansvarlige leder og den administrerende direktør. Det blev gennemgået af revisorer den 11. december 2001. Disse datoer viser helt klart, at lovens krav, som gælder for alle andre privatretlige aktieselskaber, ikke var overholdt. Uden at foregribe eventuelle yderligere foranstaltninger fra Kommissionens side, som dette forhold kan give anledning til, for så vidt angår anvendelsen af artikel 3, stk. 1, og artikel 5, stk. 6, i Rådets forordning (EØF) nr. 2407/92 af 23. juli 1992 om udstedelse af licenser til luftfartsselskaber ⁽⁶⁾, må det konstateres, at den foreliggende sag er af særlig betydning for konkurrenceforholdene på OA's og dets konkurrenters marked, når man betænker, at revisorerne i deres protokolat for det regnskabsår, der sluttede den 31. december 1999, gør opmærksom på, at selskabets egenkapital er reduceret til under 50 % af aktiekapitalen. Situationen i regnskabsåret 1999 var tilsyneladende den, at selskabets egenkapital (33 699 706 104 GRD eller 98,89 mio. EUR) kun svarer til 27,8 % af aktiekapitalen (120 947 970 000 GRD eller 354,94 mio. EUR). I en sådan situation skal bestyrelsen ifølge artikel 47 i lov nr. 2190/1920 indkalde aktionærerne til et møde, for at der kan træffes beslutning om selskabets opløsning eller om andre foranstaltninger, der kan rette op på selskabets finansielle situation.
- (50) Dette særlige aspekt giver anledning til yderligere alvorlig tvivl. Det forekommer derfor nødvendigt at undersøge, på hvilke vilkår OA og dets datterselskaber har kunnet forblive aktive efter 1999 uden yderligere omstrukturingsforanstaltninger og i strid med almindelige selskabsretlige regler. Kommissionen skal gøre opmærksom på, at en sådan situation ud over at være en tilsidesættelse af de tilsagn og betingelser, der var fastsat i de tidligere beslutninger, også kan indebære et støtteelement (jf. Domstolens dom i Magefesa-sagen, C-480/98).
- (51) Det samme kan siges ⁽⁷⁾ om OA's retlige og skattemæssige status samt situationen med hensyn til betaling af skyldige beløb til den græske stat. Det tyder på, at foretagendet har kunnet drive sin virksomhed i hvert fald siden 1999 uden at opfylde sine betalingsforpligtelser vedrørende skat og socialsikringsbidrag samt lufthavnsafgifter, andre afgifter, leje og gebyrer til forskellige græske lufthavne og til den græske stat selv.
- (52) Den aktuelle situation, hvor der er tale om manglende eller udskudt betaling af lufthavnsafgifter, skatter, leje, gebyrer og andre afgifter til græske lufthavne og til den græske stat, kan give mistanke om, at OA har modtaget ny statsstøtte, som strider imod 1998-beslutningen og tilsyneladende yderligere fordrejer konkurrencen mellem luftfartsselskaber, der tilbyder flyvninger til/fra Grækenland.
- (53) Kommissionen henleder især de græske myndigheders opmærksomhed på OA's konkurrenters særdeles vanskelige situation. I denne forbindelse bør der især henvises til Axon Airlines. Også andre konkurrenter såsom Cronus Airlines og Aegean Airlines har store problemer, som tilsyneladende til dels skyldes, at OA både retligt og finansielt får særbehandling af den græske stat. Det forekommer derfor sandsynligt, at OA's aktuelle situation med hensyn til opfyldelsen af selskabets betalingsforpligtelser over for græske lufthavne og over for den græske stat udgør støtte i strid med den fælles interesse.
- (54) OA's retlige og skattemæssige status. OA er i henhold til en række love undergivet direkte tilsyn og kontrol af ministerier, der giver selskabet nogle rettigheder og forpligtelser, som helt klart afviger fra loven. OA har desuden i henhold til visse andre græske love som det eneste selskab nogle skattemæssige fordele, som ikke ind-

⁽⁶⁾ EFT L 240 af 24.8.1992, s. 1.

⁽⁷⁾ Jf. bl.a. sag C-480/98, Spanien mod Kommissionen, Sml. 2000 I, s. 8717, præmis 20-21.

- rømmes privatretlige aktieselskaber eller andre former for kommercielle selskaber.
- (55) Disse særbestemmelser er tilsyneladende i strid med den græske regerings tilsagn om:
- a) at ændre OA's ledelse og status (del VII i 1994-beslutningen og artikel 1, litra a) og c), i samme beslutning), så selskabet i stedet for at have skattemæssig status som et offentligt foretagende bliver et privatretligt aktieselskab på linje med de øvrige luftfartsselskaber i EU uden særlige privilegier eller forpligtelser
 - b) ikke at blande sig i OA's forvaltning, bortset fra hvad dens status som aktionær giver den adkomst til (artikel 1, litra b), i 1994-beslutningen)
 - c) omgående at vedtage den logvining, der kræves til effektiv gennemførelse af planen med hensyn til lønmæssige, sociale og finansielle aspekter (artikel 1, litra f), i 1994-beslutningen).
- Det drejer sig om følgende lovgivning:
- (56) Lov nr. 2271/1994 og lov nr. 2602/1998. I 1998-beslutningen konkluderede Kommissionen, at artikel 2, stk. 12, litra a), og artikel 4 i lov nr. 2271/1994, som skulle sikre gennemførelsen af omstrukturingsplanen for OA, ikke gav OA samme status som en privat virksomhed, for så vidt angik personaleadministrationen. Desuden påpegede Kommissionen, at artikel 4, stk. 4, i samme lov i praksis gav OA og dets datterselskaber status som offentlige virksomheder, når det gælder ansættelse af personale.
- (57) Mere specifikt i relation til ansættelsesproceduren henviste Kommissionen i sin 1998-beslutning til bestemmelserne i lov nr. 2190/1994 om offentlige foretagender og offentligretlige virksomheder i den offentlige sektor. De eneste undtagelser fra de almindelige bestemmelser er indeholdt i lovens artikel 14, stk. 2, litra j), og vedrører udelukkende OA-piloter.
- (58) Desuden anførte Kommissionen i 1998-beslutningen (betragtning 66), at den tunge administrative procedure, der var gældende for fastansat personale, »godt kan omfatte løst ansat personale, idet behovet for sådant personale normalt planlægges i forvejen«. De pågældende bestemmelser i lov nr. 2271/1994 er blevet suppleret med lov nr. 2602/1998 om fuldstændig gennemførelse af omstrukturingsplanen for OA. I henhold til artikel 3, stk. 2, i denne lov er alt personale (flybesætninger, teknisk personale og jordpersonale) undergivet bestemmelserne i lov nr. 2190/1994.
- (59) Det ser derfor ud til, at de muligheder for løsere ansættelsesforhold, der tidligere var gældende for flybesætninger (og piloter), er afskaffet. Det fremgår desuden ikke klart, om bestemmelserne i lov nr. 2527/1997, der — som anført i 1998-beslutningen — fastsætter en særlig undtagelsesprocedure for ansættelse af sæsonbestemt personale i OA, indirekte er blevet ophævet ved bestemmelserne i lov nr. 2602/1998. Det er de tilsyneladende ikke, eftersom sidstnævnte lov ikke udtrykkeligt udelukker sæsonbestemt personale fra bestemmelserne i lov nr. 2190/1994 om offentlige foretagender og offentligretlige virksomheder i den offentlige sektor, således at ansættelsesproceduren for sæsonbestemt personale fortsat er meget fleksibel.
- (60) Det skal desuden understreges, at OA's ledelse ikke er undergivet bestemmelserne i lov nr. 2190/1994, hvilket fremgår af artikel 2 i lov nr. 2608/1998, der indeholder OA's personalevedtægter (stk. 3 i præambelen). Men eftersom OA ifølge lov nr. 2414/1996 kan sidestilles med et offentligt forsyningsselskab, hvilket er forklaret nedenfor, udpeges selskabets ledelse og navnlig den øverste ansvarlige leder og bestyrelsesformanden, generaldirektøren og de juridiske rådgivere af staten. Det skaber endnu større afstand mellem OA's ansættelsesprocedurer og de privatretlige regler, der gælder for andre aktieselskaber.
- (61) Lov nr. 95/1976. Ifølge artikel 3, stk. 2, i denne lov, skal den græske nationalbanks fordringer mod OA for lån, som staten yder OA, med virkning fra 1. januar 1975 betragtes som fordringer mod staten, som efterfølgende kan modregnes i OA's fordringer mod staten.
- (62) Der står i lovens artikel 3, stk. 3, at alle aftaler, OA indgår om overførsel af aktiver, fast ejendom eller andet, OA ejer, navnlig fly, flymotorer, helikoptere m.m., samt alle andre notarmæssige transaktioner er fritaget for notar- og tinglysningsgebyrer. I henhold til lovens artikel 4, stk. 2, kan OA's aktier ved en ministeriel bekendtgørelse overføres til Den Helleniske Bank for Industriel Udvikling (ETVA) i strid med i øvrigt gældende græsk lovgivning. Ifølge artikel 4, stk. 3, i loven er OA under alle omstændigheder undergivet transport- og kommunikationsministerens kontrol og tilsyn. Denne bestemmelse er meget bredt dækkende og omfatter alle OA's aktiviteter og ledelsesmæssige forhold. Det er en af de vigtigste forskelle mellem en virksomhed som OA og alle andre privat- eller offentligretlige aktieselskaber. Ifølge artikel 4, stk. 4, i loven er alle aftaler om overførsel af OA's aktiver eller anden ejendom til et hvilket som helst privat- eller offentligretligt foretagende fritaget for alle skatter, gebyrer og offentlige afgifter. Ifølge artikel 6, stk. 2, i loven udgør det kosttillæg, der udbetales kontant til

OA-ansatte, der arbejder i lufthavnene, ikke en del af lønnen, hvorfor der af dette beløb ikke skal indeholdes bidrag til Socialsikringsfonden eller andre pensionsordninger. Dette specielle forhold indgik også i den klage mod den græske stat, som HACA indgav til Kommissionen den 12. oktober 2000. Ifølge artikel 6, stk. 3, sidste led, i loven er en eventuel nyvurdering af OA's ejendom og alle deraf følgende tilpasninger fritaget for alle skatter og gebyrer.

(63) Lov nr. 2414/1996. Denne lov omhandler »modernisering af offentlige virksomheder og organisationer samt andre bestemmelser«. I denne lov figurerer OA og alle dets datterselskaber på listen over »offentlige virksomheder«, på hvilke loven finder anvendelse, og som i henhold til loven er at betragte som »offentlige forsynings-selskaber« (»DEKO« på græsk). De fleste af de virksomheder, der er omfattet af loven, er i forvejen privatretlige aktieselskaber. De virksomheder, som ikke er det, skal i henhold til lovens artikel 2 omdannes til denne selskabsform.

(64) Bestemmelserne i denne lov, som også gælder for OA, afviger imidlertid klart fra de bestemmelser, der gælder for almindelige privatretlige aktieselskaber. DEKO'er betragtes som virksomheder, der tilbyder tjenesteydelser i almenvellets interesse, hvorfor den græske regering er langt stærkere involveret i sådanne virksomheders ledelse og overordnede drift. Der findes desuden heller ingen generel lovgivning omkring DEKO'er. Staten har derfor mulighed for at intervenere i forskelligt omfang.

(65) Med undtagelse af artikel 14, 19 og 20, som ikke finder anvendelse på OA, udgør alle andre artikler i loven (i alt 24 artikler) væsentlige afvigelser fra bestemmelserne i lov nr. 2190/1920. På den ene side kan den græske stat som eneaktionær i OA udpege og afskedige medlemmerne af OA's bestyrelse når som helst, ligesom det er tilfældet i almindelige privatretlige aktieselskaber, hvor bestyrelsen udpeges af generalforsamlingen. På den anden side kan staten ifølge de regler, som gælder for DEKO'er, i praksis intervenere, og OA skal derfor følge andre procedurer for udpegelsen af bestyrelsesmedlemmer og for disses beslutningstagning. Det gælder navnlig, at den øverste ansvarlige leder udpeges af staten som regeringens repræsentant og samtidig kan være bestyrelsesformand for selskabet. DEKO'er har desuden — i modsætning til almindelige privatretlige aktieselskaber — et ekstra organ, et såkaldt direktionsråd, hvis hovedopgave det er at sikre, at selskabets politikker samordnes med statens. Desuden har DEKO'er (og dermed også OA) en fortrinsstilling med hensyn til adgang til statsfinansierede programmer for projekter af national og international interesse eller EU-interesse.

(66) Kommissionen finder det tvivlsomt, om disse særlige regler for OA er forenelige med det ovennævnte tilsagn, den græske stat har givet. Det er især tilfældet, fordi der i artikel 1, litra c), i 1994-beslutningen refereres til fritagelse for eventuelle skatter på operationer til rekapitalisering og omstrukturering af OA, eftersom de var et direkte resultat af omstrukturingsplanen. I det omfang de giver OA — og kun OA — nogle særlige finansielle fordele, er de samtidig at betragte som ny støtte. De foranstaltninger, der er fastsat i lov nr. 96/1975 og 2414/1996, er mere omfattende end denne skattefritagelse i 1994-beslutningen. De afslører samtidig, at OA stadig ikke har status af et ordinært privat- eller offentligt aktieselskab, hvilket er i strid med bestemmelserne i artikel 1, litra a), b) og f), i 1994-beslutningen.

2. Indledning af proceduren vedrørende ny ulovlig støtte

(67) Kommissionen finder det sandsynligt, at især følgende forhold — ud over eventuelt at være i strid med de tidligere beslutninger — udgør statsstøtte:

a) De græske myndigheder tolererer, at almindelige selskabsretlige regler ikke finder anvendelse på OA (lov nr. 2190/1920, 2271/1994, 2602/1998, 95/1976 og 2414/1996).

b) De græske myndigheder tolererer, at OA undlader eller udskyder at betale skyldige socialsikringsbidrag og skatter.

c) De græske myndigheder tolererer, at OA undlader eller udskyder at betale de forskellige former for lufthavnsafgifter.

d) OA's transaktioner er fritaget for skatter og notar- og tinglysningsgebyrer.

e) Muligheden for at foretage uigennemskuelige modregninger af statens og OA's gensidige fordringer eller lufthavnenes og OA's gensidige fordringer, herunder »Spatosimo«-afgiften.

i) Den kendsgerning, at OA i henhold til præsidentdekret nr. 138/1997 skal betale lufthavnsafgifter og ikke er fritaget for at betale leje eller andre gebyrer og afgifter for benyttelse af faciliteter i græske lufthavne, er ikke i sig selv ensbetydende med, at OA rent faktisk opfylder forpligtelsen til at betale sådanne afgifter og gebyrer. De græske myndigheder erkender således i deres kommentarer til Kommissionen ved-

rørende HACA's klage, at OA har været i restance med betalinger, og at selskabet har anmodet om, at de skyldige beløb blev modregnet i selskabets fordringer mod den græske stat.

- ii) Samme argument gælder for den modregning af fordringer mellem OA og den græske stat, som er tilladt i henhold til lov nr. 2733/1999. Det skal understreges, at modregning af fordringer i sig selv ikke betragtes som uforenelig med traktatens artikel 87, 88 og 89. Den foreliggende foranstaltning er imidlertid ikke forbundet med en objektiv, relevant, gennemsigtig, neutral og ikke-diskriminatorisk metode til at fastslå, hvordan fordringerne er opstået, eller hvor store de er. Der er derfor alvorlig tvivl om, hvordan de beløb, der indgår i modregningen, er beregnet. Det betyder også, at det er stærkt tvivlsomt, om beregningsmetoden og de beløb, der i henhold til lov nr. 2733/1999 er modregnet, dvs. 9 862 639 493 GRD (28,9 mio. EUR), som udestående fordringer pr. 31. december 1998, er forenelige med konkurrencereglerne, idet disse beløb tilsyneladende også omfatter skat af de forfaldne beløb i form af lufthavnsafgifter og leje frem til den 31. maj 1999.

- iii) Desuden er det stærkt tvivlsomt, om betalingsvilkårene for landingsafgifter i AIA samt »Spatosimo«-afgiften for udvikling af græske lufthavne er forenelige med konkurrencereglerne. Kommissionen hæfter sig især ved, at de græske myndigheder i deres kommentarer til den supplerende klage oplyser, at OA har anmodet om at få modregnet beløb på 15 mio. EUR, som skulle være betalt som »Spatosimo«-afgift, samt skyldige beløb i form af lufthavnsafgifter og leje af faciliteter i andre græske lufthavne. Eftersom OA er den største operatør i alle græske lufthavne, medfører manglende betaling af sådanne afgifter og lejebeløb store indtægtstab for disse lufthavne og virker stærkt konkurrencefordrejende i forhold til de øvrige luftfartsselskaber, der benytter de pågældende lufthavne.

- iv) Det fremgår, at den græske stat tolererer, at OA er i restance med betalingen af lufthavnsafgifter, skatter, leje og andre afgifter til lufthavnen og til den græske stat selv med den begrundelse, at den ikke har udbetalt den fulde compensation herfor til OA. Det er derfor tvivlsomt, om den aktuelle situation med hensyn til den græske stats betaling af alle godkendte og/eller udestående beløb for investeringstabet i Hellinikon er

forenelig med en sådan modregning. I denne forbindelse lægges der særlig vægt på de oplysninger, de græske myndigheder har givet i deres kommentarer til den supplerende klage fra HACA.

- f) Overdragelse af driften af et brændstofforsyningsanlæg til et OA-datterselskab uden åbent udbud samt takstvilkårene i forbindelse hermed. Med hensyn til brændstofforsyningsanlægget er der to forhold, der kan kritiseres: OA er hovedaktionær i Olympic Fuel Company (i det følgende benævnt »OFC«) (66 %); OFC blev udvalgt af den græske stat i forbindelse med en udbudsprocedure for opførelse og drift af brændstofforsyningsanlægget i AIA. Der er store uoverensstemmelser mellem den endelige pris og den anslåede pris for anlægget. Det er usikkert, om de beløb, OFC opkræver i gebyr for brændstofforsyning for at tjene denne investering ind, kun afspejler forskelle i vekselkursen, eller om de også indeholder elementer af statsstøtte.
- g) OA's optagelse af et lån på 19,5 mio. EUR i en retningsbank (Commercial Bank of Greece) mod OA's overdragelse til den pågældende bank af fordringer mod den græske stat for et beløb på 22 mio. EUR for ubetalte flybilletter.
- (68) I forbindelse med indledningen af proceduren udstedte Kommissionen et påbud til den græske stat om at afgive oplysninger i medfør af artikel 10 i Rådets forordning (EF) nr. 659/1999 af 22. marts 1999 om fastlæggelse af regler for anvendelsen af EF-traktatens artikel 93⁽⁸⁾, for så vidt angår alle oplysninger, Kommissionen har brug for til at kunne vurdere den formodede tilsidesættelse af de tilsagn og betingelser, der er fastsat i 1998-beslutningen, gennemførelsen af den omstruktureringsplan, der ligger til grund for samme beslutning, og den ovenfor omhandlede påståede nye ulovlige støtte. Disse oplysninger skulle omfatte alt relevant materiale og navnlig følgende:
- a) reviderede regnskaber for 2000 og 2001
- b) anvendelsen af de lånegarantier, 1998-beslutningen tillader med henblik på indkøb af fly og OA's udflytning til AIA

⁽⁸⁾ EFT L 83 af 27.3.1999, s. 1.

- c) situationen vedrørende alle finansielle og driftsmæssige leasingaftaler om fly, der benyttes af OA og dets datterselskaber
- d) alle oplysninger om indførelsen af en udbytteforvaltningspolitik og dertil hørende program
- e) alle oplysninger om situationen med hensyn til udflytningen af alle OA's aktiviteter til AIA
- f) de rapporter om gennemførelsen af omstruktureringsplanen, som skulle være afleveret i henholdsvis marts og oktober 2000
- g) detaljeret redegørelse for OA's betaling af »Spatosimo«-afgiften samt detaljeret redegørelse for selskabets og dets datterselskabers momssituation og betalingen af lufthavnsafgifter i Hellinikon og AIA og alle skyldige lejebeløb, gebyrer og afgifter til Hellinikon, AIA og alle andre græske lufthavne fra 1998 og til dato
- h) alle oplysninger og navnlig alle betalingsdetaljer og -vilkår vedrørende den lånegaranti på 19,5 mio. EUR, som den græske stat (Commercial Bank of Greece) gav OA i februar 2002 til dækning af driftsomkostninger.
- (69) De græske myndigheder svarede den 11. april. De fremsendte oplysninger var særdeles detaljerede, men der manglede fortsat både reviderede regnskaber for 2000 og 2001 og de rapporter om gennemførelsen af omstruktureringsplanen, som skulle være forelagt i henholdsvis marts og oktober 2000. I samme brev meddelte de græske myndigheder Kommissionen, at der er indledt en ny privatiseringsproces i relation til OA.
- ningerne, som OA ikke indfrie i 2001 ⁽⁹⁾ (med yderligere oplysninger om afgifterne for 2001 og de foregående år), samt betalingsplanen for disse gældsposter fra 1. januar 2002.
- b) Følgende yderligere oplysninger:
- i) nøjagtige og kvantificerede oplysninger om alle eksisterende gældsposter i alle former for pengeinstitutter og andre finansielle institutioner samt betalingsplanen for disse gældsposter ⁽¹⁰⁾
- ii) konkrete økonomiske data for OA for de første seks måneder af 2002 samt en objektiv analyse af selskabets muligheder for at blive rentabelt i 2002. Denne analyse skulle være kontrolleret og attesteret af en uvildig ekspert
- iii) den lovgivning om ændring af lov nr. 2414/1996 og artikel 3, stk. 2 og 3, artikel 4, stk. 2, 3 og 4, og artikel 6, stk. 2 og 3, i lov nr. 95/1976, som skal give OA mulighed for at drive forretning som et effektivt privatretligt aktieselskab uden anden indblanding fra statens side, end hvad dennes status som aktionær giver adgang til.
- (71) Grækenland svarede ved brev af 1. oktober 2002 og anmodede Kommissionen om at indkalde til et møde om sagen. Der manglede dog fortsat et revideret regnskab for 2001 i de oplysninger, der blev fremsendt til Kommissionen. Den analyse for 2002, der skulle attesteres af en uvildig ekspert, blev omsider fremsendt den 14. november 2002.

4. DE GRÆSKE MYNDIGHEDERS KOMMENTARER

- 3.2. **Påbud om oplysninger**
- (70) Den 9. august 2002 vedtog Kommissionen et nyt påbud om oplysninger og afkrævede de græske myndigheder følgende:
- a) De oplysninger, man allerede havde anmodet om i beslutningen af 6. marts 2002:
- i) reviderede regnskaber for 2000 og 2001
- ii) nøjagtige og kvantificerede oplysninger om de betalingsforpligtelser vedrørende driftsomkost-
- (72) Kommissionen vil gerne understrege, at de oplysninger, som de græske myndigheder efter indledningen af proceduren og fremsendelsen af de to påbud om oplysninger, har afleveret til Kommissionen, navnlig ved breve af henholdsvis 11. april 2002 og 1. oktober 2002 og direkte i forbindelse med mødet den 16. oktober, i mange tilfælde både er kommet meget sent og har været ufuldstændige. Ifølge de græske myndigheder er situationen vedrørende dels den ulovlige anvendelse af den støtte, der blev godkendt i 1994 og 1998, dels den nye ulovlige støtte følgende:

⁽⁹⁾ Det drejer sig om gældsposter til leverandører og andre tredjeparter (lufthavnsafgifter, socialsikringsbidrag m.m.).

⁽¹⁰⁾ Det drejer sig om finansielle gældsposter (banker) eller eventuelt gældsposter vedrørende finansieringen af flåden.

1. Ulovlig anvendelse af støtte, der er godkendt ved Kommissionens beslutninger fra 1994 og 1998

a) Manglende overholdelse af omstrukturingsplanen

- (73) De græske myndigheder fremhævede, at 1997-resultaterne var ringere end de mest pessimistiske forventninger. Hertil kom, at det i 1998 på grund af strejker, økonomisk krise, mangel på fly samt mange ansatte, der gik på pension, heller ikke var muligt at nå målene for det pågældende år, navnlig ikke med hensyn til produktiviteten. Der blev dog gjort forskellige bestræbelser i så henseende (meget stram forvaltning, indførelse af et »Frequent Flyer Program«, fremskridt med hensyn til udviklingen af et ledelsesinformationssystem). Den 18. november 1999 forelagde Speedwing en ny omstrukturingsplan, men på grund af uenighed med den ekspert, Kommissionen havde udpeget — Deloitte & Touche — blev denne plan aldrig godkendt. I 2000 indledte man en privatiseringsproces. Sideløbende med denne proces rationaliserede OA's ledelse selskabets drift (reduceret kapacitet, omkostningsnedsækeringer m.m.).
- (74) På et møde i Bruxelles den 16. oktober mellem repræsentanter for Generaldirektoratet for Energi og Transport og de græske myndigheder, der var ledsaget af repræsentanter for OA, blev det forklaret, at OA havde gjort betydelige fremskridt, siden den nye ledelse blev indsat i sommeren 2000, med hensyn til at begrænse omkostningerne og undlade at maksimere indtægterne.
- (75) Det havde resulteret i, at OA's markedsandel på indenrigsflyvningen i første halvdel af 2002 var 57 % imod 53 % i samme periode i 2001. Markedsandelen på udenrigsflyvningen var 25,2 % imod 22,6 % i 2001. Belægningsgraden for nettet som helhed steg til 63,7 % i første halvdel af 2002 fra 60,84 % i samme periode i 2001.
- (76) På trods af disse positive resultater registrerede OA, der er det største græske luftfartsselskab, fortsat økonomiske tab. Indtjeningen før renter, skat og afskrivninger var negativ i 2000: -132 mio. EUR. Dette resultat skyldtes ifølge OA udskiftningen af ledelsen og stigende dollarkurs og oliepriser. I 2001 anslås indtjeningen før renter, skat og afskrivninger at blive -149 mio. EUR (primært på grund af udflytningen til Spata, som har øget de driftsmæssige landingsomkostninger med 1 000 %). De første overslag, OA's ledelse har udarbejdet for 2002,

viser, at selskabet skulle få en positiv indtjening før renter, skat og afskrivninger på 11 mio. EUR.

- (77) Den nye Deloitte & Touche-rapport, som de græske myndigheder har forelagt, fremhæver da også selskabets seneste fremskridt med hensyn til driftsresultatet og det finansielle resultat. Det fremgår dog af rapporten, at indtjeningen efter renter, skat og afskrivninger afhængigt af, hvilke hypoteser der lægges til grund, skulle blive mellem -10 mio. EUR og -58 mio. EUR, idet det »mest sandsynlige« scenarie er et minus på 39 mio. EUR. Resultaterne afhænger primært af forskelle i indtægtsoverslagene, men skyldes ifølge rapporten også, at personaleomkostningerne vil overskride målsætningerne i omstrukturingsplanen med op til 7,4 mio. EUR. Deloitte & Touche forklarer, at denne negative indvirkning muligvis kan tilskrives, at personalets produktivitet fortsat er utilfredsstillende; der står således i rapporten, at »personalets produktivitet sammenholdt med produktiviteten i 2000 pr. ASK (Available seat-kilometre — udbudte sædekm) er forringet med 5,7 %«.
- (78) Medregnet alle driftsomkostninger (dvs. afskrivninger og renteudgifter) skulle driftsresultatet i 2002 ifølge OA's ledelse blive et underskud på 41 mio. EUR. Deloitte & Touche opererer i deres rapport med et endnu større underskud, mellem 63 og 101 mio. EUR, idet det mest sandsynlige scenarie giver et underskud på 92 mio. EUR. Selv om disse skøn tilsyneladende er udtryk for en forbedring i forhold til tidligere års driftsresultater (-194 mio. EUR i 2001 og -164 mio. EUR i 2000), er de under alle omstændigheder fortsat negative.
- (79) Desuden indgår der i driftsregnskabet ekstraordinære indtægter på ca. 60 mio. EUR i 2002 (57 mio. EUR i 2001 og 69 mio. EUR i 2000), som ifølge selskabets egne overslag skulle sætte det i stand til at nå op på et nettooverskud i 2002 på 18 mio. EUR. Ud fra det driftsresultat, Deloitte & Touche har gennemgået, skulle nettoresultatet ifølge ledelsens forventninger fortsat blive negativt og ligge på mellem -3 og -50 mio. EUR med et mest sandsynligt scenarie på -31 mio. EUR. OA meddelte Kommissionen, at der forventedes ekstraordinære indtægter fra det kommende salg af fly, Galileo Hellas, Olympic Catering m.m. Disse potentielle salg er ikke kvantificeret i rapporten fra Deloitte & Touche og er kun refereret som forventninger hos ledelsen. Derimod gøres der opmærksom på, at det muligvis bliver nødvendigt for OA at opbygge en reserve — hvilket udgør en ekstra udgift — på ca. 23,5 mio. EUR til dækning af bøder og morarenter for for længst forfaldne beløb, for

- hvilke der ifølge rapporten i øjeblikket forhandles om en betalingsordning med den græske stat.
- (80) Ifølge balancen har selskabet siden slutningen af 2001 haft en negativ egenkapital på 136 mio. EUR. Deloitte & Touche har ikke kommenteret dette i den nye rapport.
- (81) På baggrund af de seneste resultater mener de græske myndigheder, at de har gjort gode fremskridt med hensyn til selskabets omstrukturering, og at Kommissionen ikke udelukkende bør vurdere den formelle overholdelse af planen.
- (82) Hvad angår de manglende indberetninger fra marts og oktober 2000, var det de græske myndigheders opfattelse, at de kun kunne aflevere en indberetning på grundlag af Speedwing-rapporten, men da det blev klart, at de opnåede resultater frem til sommeren 2000 ikke var tilfredsstillende i forhold til tidsrammen for omstruktureringen (manglende opfyldelse af indtægtsmål, omkostningsstigninger), mente de græske myndigheder, at der måtte foretages en realistisk vurdering af selskabets situation (dvs. PwC-rapporten), før der kunne træffes beslutning om dets omstrukturering. De græske myndigheder fandt det derfor mere hensigtsmæssigt først at informere Kommissionen, når en sådan vurdering og verificering af situationen forelå.
- (83) De græske myndigheder peger afslutningsvis i deres kommentarer af 21. november 2002 på, at omstrukturingsprocessen har været hæmmet af »uoverstigelige hindringer«: for det første har OA hele tiden opereret under urolige forhold som følge af flere udskiftninger af ledelsen; for det andet har man aldrig haft en chance for at føre en omstrukturingsplan helt igennem; for det tredje blev den godkendte støtte forsinket af Kommissionen, bl.a. ved at betalingen af sidste rate på 7,8 mia. GRD (22,9 mio. EUR) ikke er blevet godkendt, hvilket forhindrede omstrukturingsindsatsen i at bære frugt; for det fjerde og sidste har en række afgørende eksterne faktorer (begivenhederne den 11. september, udflytningen til AIA, den almindelige krise på luftfartsmarkedet m.m.) haft negativ indvirkning på OA's resultater.
- (85) Ifølge artikel 1, stk. 1, litra a), i 1998-beslutningen skal Grækenland opfylde de tilsagn, der er fastsat i artikel 1, litra a)-u), i 1994-beslutningen. Grækenland mener generelt, at alle disse betingelser var fuldt opfyldt i forbindelse med 1998-beslutningen. Det var i realiteten en forudsætning for dens vedtagelse. Anvendelsen af almindelige selskabsretlige regler på OA var således et af de grundlæggende formål med 1998-beslutningen. Hvad angår OA's selskabsvedtægter, blev de offentliggjort i den græske statstidende nr. 4518 af 15. juni 2000. Med hensyn til artikel 47 i lov nr. 2190/1920 henleder Grækenland Kommissionens opmærksomhed på, at den græske stat som eneaktionær ikke kunne indkalde til et møde med henblik på selskabets opløsning. Den græske stat har i stedet besluttet at privatisere selskabet og har i den forbindelse også taget hensyn til, at den sidste rate på 7,8 mia. GRD af kapitaltilførslen ikke er kommet til udbetaling. Den forsinkede forelæggelse af 1999-regnskabet skyldtes, at OA havde behov for et mere pålideligt grundlag for fremtidige beslutninger og ikke længere kunne nøjes med de bedst mulige skøn. Man valgte derfor at tage udgangspunkt i 1999. De græske myndigheder understreger dog, at ledelsen disponerede over de fornødne regnskabsoplysninger længe før, regnskabet blev revideret.
- (86) Hvad angår selskabets retlige og skattemæssige status, fastholder Grækenland, at lov nr. 2271/1994 er blevet ophævet eller ændret i overensstemmelse med Kommissionens anbefalinger, eftersom det var en betingelse for vedtagelsen af 1998-beslutningen. I øvrigt har bestemmelserne i lov nr. 2602/1998 ikke ophævet lov nr. 2527/1997, der omhandler en særlig ansættelsesprocedure for OA. Førstnævnte lov, som blev vedtaget i marts 1998, blev omhyggeligt gennemgået af Kommissionen og godkendt, før 1998-beslutningen blev vedtaget. Det samme gælder lov nr. 2414/1996, som for hovedpartens vedkommende indirekte blev ophævet ved artikel 1 i lov nr. 2602/1998, før 1998-beslutningen blev vedtaget. Anvendelsen af lov nr. 2414/1996 på OA blev formelt ophævet med vedtagelsen af den tværministerielle beslutning om at privatisere selskabet. Lov nr. 2602/1998 var en forudsætning for vedtagelsen af 1998-beslutningen og er ifølge de græske myndigheder i fuld overensstemmelse med kravene i både 1994- og 1998-beslutningen om vedtagelse af den nødvendige lovgivning for omstrukturingsplanens gennemførelse.

b) Manglende opfyldelse af betingelserne og tilsagnene i de tidligere beslutninger

- (84) Artikel 1, stk. 1, litra d), i 1998-beslutningen vedrørende ledelsesinformationssystemet. De græske myndigheder hævder, at ved at fastsætte fristen for indførelsen af ledelsesinformationssystemet til 1. december 1998 kræves det rent faktisk i 1998-beslutningen, at OA indfører et sådant system i løbet af fire måneder. Det må anses for urealistisk for et selskab, som skal indføre systemet helt fra bunden.
- (87) Med hensyn til lov nr. 95/1976 understreger de græske myndigheder, at Grækenland i henhold til artikel 1 i 1994-beslutningen skulle ophæve lovens artikel 6, for så vidt den vedrørte udstedelse af garantier for lån optaget af OA. De græske myndigheder skulle ikke ophæve artiklens stk. 2, og et sådant krav blev f.eks. heller ikke fremsat i forbindelse med indledningen af undersøgelsesproceduren i 1996. Lov nr. 2602/1998 (artikel 1, stk. 3) indebar rent faktisk fjernelse af kosttillægget for alle fly-

besætninger og reducerede det til 10 % af bruttomånedslønnen for OA's øvrige ansatte. Fritagelsen for socialsikringsbidrag for disse 10 % af månedslønnen for jordpersonalet har derfor ingen større betydning. Hvis Kommissionen fortsat finder den nævnte lov uforenelig med EU-reglerne, er det op til EU-institutionerne at foreslå passende foranstaltninger til at ændre loven, eftersom den daterer sig tilbage til før Grækenlands tiltrædelse af EU.

- (88) Det er de græske myndigheders generelle opfattelse, at »den blotte kendsgerning, at der opstår forsinkelser eller afvigelser under gennemførelsen af en omstrukturingsplan, ikke i sig selv er tilstrækkeligt til at hævde, at den ydede støtte er anvendt i strid med det vedtagne«. De mener ikke, de pågældende forhold er bevis for, at beslutningen er blevet tilsidesat. Desuden kan det altid forekomme, at det bliver nødvendigt at foretage ændringer i en omstrukturingsplan.

2. Ydelse af ny ulovlig støtte

- (89) A. A. Den græske stat tolererer, at OA ikke har været omfattet af de almindelige selskabsretlige regler. De græske myndigheder afviser kategorisk denne påstand. De mener ikke, at de foranstaltninger, der er tale om i den foreliggende sag, kan betragtes som statsstøtteforanstaltninger, men at de kun kan vurderes ud fra, om de fastsatte betingelser er opfyldt. Der er således ingen årssagsammenhæng mellem den forsinkede offentliggørelse af OA's regnskab for 1999 og det faktum, at selskabet har kunnet overleve siden 1999. Med hensyn til den påståede støtte til OA i form af manglende eller udskudte betalinger henviser de græske myndigheder til, at den græske administration fungerer meget dårligt og ikke råder over moderne og effektive ressourcer og infrastruktur. Men både loven og den administrative praksis er generelt blevet fulgt, og der har ikke været tale om privilegeret behandling af OA.
- (90) Magefesa-sagen kan ikke gøres gældende i den foreliggende sag, idet de græske myndigheder mener, at de har gjort brug af alle disponible retsmidler for at sikre betaling af de skyldige beløb. Den procedure, der blev fulgt over for OA, indebærer ikke forskelsbehandling, eftersom det er den normale procedure i tilsvarende sager. OA's konkurrenter skylder også den græske stat penge (ca. 1,5 mia. GRD), og nogle af dem har til hensigt at afvikle forfalden gæld til AIA på nøjagtigt samme måde som OA. Selv om der fortsat skulle være nogle ganske få særlige lovbestemmelser, der finder anvendelse på OA, indebærer det ikke økonomisk støtte til OA og dermed ikke statsstøtte i den i EF-traktatens artikel 87 fastsatte betyd-

ning. Hvad angår OA's konkurrenter, har de græske myndigheder svært ved at se, hvorfor deres finansielle vanskeligheder skulle skyldes den græske stat, eftersom f.eks. Axon udelukkende indstillede driften af forretningsmæssige årsager. Selskabets aktionærer ønskede ikke at blive påført yderligere tab i denne vanskelige periode for luftfartsindustrien. Desuden fremhæver de græske myndigheder i deres kommentarer af 21. november, at klagerne er ubetydelige aktører på markedet sammenholdt med OA og ikke konkurrerer reelt med OA. De græske myndigheder mener heller ikke, at OA har givet anledning til konkurrencefordrejninger, eftersom selskabet har mistet næsten 40 % af sin markedsandel siden 1998. Efter Grækenlands opfattelse er der nu etableret et mere rationelt grundlag for OA's fremtidige relationer til den græske stat. Generalsekretæren i Økonomi- og Finansministeriet har allerede bekendtgjort, at flybilletter fremover skal betales i overensstemmelse med almindelig markedspraksis (dvs. kontant). OA har i denne forbindelse også udsendt et internt cirkulære om, at der fremover ikke må udstedes flybilletter på kredit til statsansatte.

- (91) B. Den græske stat tolererer OA's manglende eller udskudte betaling af socialsikringsbidrag og skatter. Hvad angår OA's forsinkede indbetalinger af socialsikringsbidrag for selskabets ansatte for perioden marts-december 2000, er der aftalt en ordning med socialsikringsinstitutionen (i det følgende benævnt »IKA«), som er i overensstemmelse med gældende græsk lovgivning. Når denne aftale er undertegnet, er OA pligtig at betale alle nye skyldige beløb til tiden; i modsat fald vil alle de fordringer, ordningen omfatter, forfalde til omgående betaling. De græske myndigheder oplyste i deres svar af henholdsvis februar og oktober 2001 om Olympic Aviations påståede manglende betaling af moms på brændstof, at OA indkøber brændstof til sig selv og Olympic Aviation, og sidstnævnte selskab betaler derefter moms til OA. Svaret var vedlagt dokumentation i form af momsopgørelser. Hvad angår påstanden om manglende betaling af 8 % moms på indenrigsflybilletter (flyrejser til øer) til nogle bestemte græske øer, betaler selskabet nedsat moms (momssatsen på 8 % nedsættes med 30 % under forudsætning af, at OA opretholder afdelinger på de pågældende øer). De græske myndigheder hævder, at det kun udgør en »ganske lille brøkdel af selskabets samlede salg«, og at det er grunden til, at de i deres svar af 24. oktober 2001 ikke redegjorde for momsordningen for flyvningerne til de pågældende øer. De græske myndigheder erkender dog, at denne ordning (passagerer på disse flyvninger bliver tilsyneladende opkrævet et beløb på op til 3 EUR pr. billet, og dette beløb går til staten) ikke er i fuld overensstemmelse med gældende lovgivning, men mener dog ikke, den udgør statsstøtte.
- (92) C. Den græske stat tolererer manglende eller forsinket betaling af de forskellige former for lufthavnsafgifter.

Grækenland oplyste, at de forfaldne betalinger var effektueret i form af modregning på en gennemsnitlig måde, og at der ikke var uoverensstemmelser i talmaterialet. Med hensyn til manglende betaling af leje for benyttelsen af forskellige faciliteter (en tidligere USA-hangar) i Hellinikon skal OA ifølge præsidentdekret nr. 138/1997 betale lufthavnsafgifter. Lovgivningen giver ikke mulighed for dispensation fra at betale leje eller andre afgifter for benyttelse af faciliteter i græske lufthavne. Såfremt OA betaler for sent, følges de gældende procedurer (dvs. der påløber renter). Med hensyn til påstanden om, at AIA har en fordring mod OA for ubetalte afgifter (ca. 30 mio. EUR), er der ikke tale om statsstøtte, eftersom Spata lufthavn drives som et privat foretagende. Der har ganske vist været tale om en akkumulering af gældsposter som følge af udflytningen til AIA, hvorefter OA's driftsudgifter blev forøget med 1 000 %, men de to selskaber, AIA og OA, har imidlertid indgået en aftale om afvikling af hele OA's forfaldne gæld. Denne aftale vil blive fremsendt til Kommissionen, når den er undertegnet.

(93) Hvad angår forsinket betaling af leje for faciliteter og landingsafgifter til andre græske lufthavne, hævder myndighederne, at den græske lovgivning gælder i fuldt omfang, såfremt OA undlader at opfylde sine økonomiske forpligtelser. Modregningen af OA's fordringer mod de græske civilflyvningmyndigheder (i det følgende benævnt »HCAA«) i disse fordringer mod OA (ca. 750 mio. GRD) foregår løbende, og de græske myndigheder lovede at forelægge Kommissionen en ajourført opgørelse inden en måned at regne fra 11. april. Med hensyn til manglende betaling af »Spatosimo«-afgiften understreger de græske myndigheder, at OA i tilfælde af manglende betaling skal betale både renter og bøder. I den aktuelle situation skal OA betale bøder og renter for 5,1 mia. GRD (15 mio. EUR) for manglende betaling af »Spatosimo« for et samlet beløb på 2,2 mia. GRD. OA har anfægtet kravet om betaling af en bøde på 15 mio. EUR, og forvaltningsdomstolens behandling af sagen har opsættende virkning; forvaltningsdomstolen har desuden suspenderet HCAA's afgørelser og beregninger af afgiftsbeløbet. Endelig er der ikke tale om udestående fordringer mellem OA og Olympic Catering, når man ser bort fra almindelige forretningsmæssige tilgodehavender.

(94) De græske myndigheder afviser generelt påstanden om, at de tolererer, at OA undlader at betale skyldige beløb, og at den græske stat ikke pålægger selskabet at betale renter og bøder. De græske myndigheder mener, at det fremgår af deres svar af henholdsvis 19. februar og 24. oktober 2001 samt af bilag 19-21 til memorandummet, at OA behandles som et hvilket som helst andet græsk selskab. OA har krævet sine udestående fordringer mod staten betalt for at forbedre sin likviditet i vintersæsonen 2002, som altid er en vanskelig periode (specielt efter

begivenhederne den 11. september). Desuden har den græske stat iværksat de gældende procedurer for inddrivelse af forfalden gæld hos OA.

(95) D. OA-transaktioners fritagelse for skatter og notar- og tinglysningsafgifter. De græske myndigheder hævder, at der ikke er indrømmet OA en sådan fritagelse. Der er vedtaget lovgivning, som indirekte ophæver artikel 3, stk. 2 og 3, artikel 4, stk. 2 og 4, og artikel 6, stk. 3, i lov nr. 96/1975.

(96) E. Muligheden for at modregne statens og OA's gensidige fordringer eller de forskellige lufthavnes og OA's gensidige fordringer, herunder »Spatosimo«-afgiften, på en uigennemskuelig måde. De græske myndigheder mener selv, at systemet med modregning af fordringer er fuldt gennemsnitligt.

(97) Alle OA's manglende betalinger de seneste år til den græske stat (inklusive »Spatosimo«) er opgjort og bekræftet som gæld til staten i overensstemmelse med gældende græsk lov, og den almindelige procedure for indgåelse af betalingsordninger er indledt (det gælder også alle skyldige rente- og bødebeløb. Det er normal procedure, og den gælder også for andre luftfartsselskaber. Så snart OA er bagud med betalinger, iværksættes de gældende procedurer for inddrivelse af fordringer. Spørgsmålet om OA's udestående fordring på 19 mia. GRD som kompensation for selskabets tvungne udflytning før tid fra Hellinikon er endnu uafklaret, og beløbet kan derfor i henhold til græsk lov ikke modregnes i statens fordringer mod OA, idet en sådan modregning kun kan foretages i godkendte og bekræftede fordringer mod staten). Hvad angår påstanden om, at lufthavne mister betydelige indtægter på grund af OA's forsinkede eller manglende betalinger (OA er lufthavnenes største kunde), og at dette påvirker konkurrencen, har de græske myndigheder svaret, at lufthavnene i Grækenland ikke er selvstændige foretagender, men finansieres via statsbudgettet, og at alle former for overskud tilfalder statsbudgettet, hvorfor der ikke er tale om konkurrencefordrejning.

(98) F. Overdragelse af driften af brændstofforsyningsanlægget til et OA-datterselskab uden åbent udbud, samt kritik af de anvendte takstbetingelser. Det var AIA, der i 1997 iværksatte et internationalt udbud, og ikke den græske regering. OFC blev valgt ud fra klart fastlagte bedømmelseskriterier. De samlede udviklingsomkostnin-

ger beløber sig til ca. 14 mia. GRD, medens OFC har budgetteret med udgifter på ca. 600 mio. GRD på 12-måneders basis.

(99) Det gebyr, OFC afkræver luftfartsselskaberne for oplagring og distribution af flybrændstof, udgør 4,36 US cents/US gallon efter EUR/USD-vekselkursen pr. april 2002 og går ifølge de græske myndigheder til dækning af de årlige driftsudgifter, amortisering af lån og et begrænset afkast af investeringskapitalen på noget under 15 % om året. Med en anslået forventet stigning i brændstofforbruget på 2 % om året udgør den aktuelle værdi af de af OFC opkrævede beløb i driftsperioden på 21 år ifølge de græske myndigheder ca. 30 mia. GRD i modsætning til det af Kommissionen skønnede beløb på 100 mia. GRD. Endelig har de græske myndigheder oplyst, at OA har besluttet at gå sammen med OFC for som den vigtigste bruger af lufthavnen at sikre sig, at gebyret ikke kommer til at stige væsentligt, og at det ikke bliver bestemt alene af olieselskaberne og raffinaderierne.

(100) G. Ydelse af et lån på 19,5 mio. EUR fra en forretningsbank (Commercial Bank of Greece) til OA imod OA's overdragelse til banken af selskabets fordringer mod den græske stat for et beløb på 22 mio. EUR for ubetalte flytbilletter. Commercial Bank of Greece er ikke en del af den offentlige sektor, og 10 % af banken ejes af Crédit Agricole Caisse Nationale. OA havde brug for et sådant lån for at klare forventede likviditetsproblemer i vinteren 2002, som altid er en meget vanskelig periode. Lånet blev ydet af banken med sikkerhed i OA's bekræftede fordring mod staten for ubetalte flybilletter for 22 mio. EUR. Det udgør ikke en statsgaranti. Desuden blev lånet ydet på ringere markedsvilkår, end hvis det havde været dækket af en statsgaranti: EURIBOR + 1,25 %.

5. OA'S SITUATION PR. NOVEMBER 2002

(101) Før man kan vurdere, hvorvidt den tidligere støtte er anvendt i strid med det vedtagne, og om der er ydet ny

støtte, er det nødvendigt at se nærmere på selskabets aktuelle økonomiske og finansielle situation.

(102) Kommissionen vil gerne understrege, at det først efter to påbud om oplysninger var muligt at få et indblik i OA's aktuelle situation. Ikke alene kom de græske myndigheders svar for sent, f.eks. blev den ønskede objektive analyse af, hvorvidt selskabet kan blive rentabelt fra 2002, først afleveret den 14. november 2002, men Grækenland gav aldrig Kommissionen de vigtigste oplysninger vedrørende det reviderede regnskab for 2001.

5.1. *Anvendelse i strid med det vedtagne af støtte ydet i 1994 og 1998*

5.1.1. Omstruktureringsplanen

(103) Kommissionen understreger, at man ved en analyse af OA's resultater og finansielle situation skal huske på, at de seneste pålidelige reviderede data kun vedrører året 2000. Hvad angår senere tal, baserer Kommissionen sig på de græske myndigheders oplysninger, som dog ikke omfatter et revideret regnskab for 2001, samt på overslag udarbejdet af selskabet selv; disse overslag blev i 2002 revideret i begrænset omfang af en uvildig konsulent.

(104) Alle tal, der gengives i teksten, er afrundet til nærmeste mio. EUR eller mia. GRD.

(105) Tabellen viser nøgleindikatorerne fra 1998-beslutningen, som er ajourført af Kommissionen på grundlag af oplysninger fra de græske myndigheder. Nogle af de tal og procentsatser, der figurerede i 1998-beslutningen, kan ikke ajourføres ud fra de oplysninger, der er tilgængelige i dag.

Finansielle indikatorer ⁽¹⁾	1998		1999		2000		2001		2002	
	Ifølge planen	Reelt	Ifølge planen	Reelt	Ifølge planen	Reelt	Ifølge planen	Anslået	Ifølge planen	Forventet
Omsætning										
Mio. GRD	324 234	269 519	329 071	273 602	344 829	283 083	359 057	—	380 626	—
Mio. EUR	951,5	791	965,7	802,9	1 011,9	830,8	1 053,7	761,8	1 117	802,8
Driftsresultat efter renter ⁽²⁾										
Mio. GRD	14 610	- 10 362	21 294	- 16 832	9 622	- 55 651	1 644	—	8 470	—
Mio. EUR	42,3	- 30,4	62,5	- 49,4	28,2	- 163,3	4,8	-194,3	24,9	- 41,7
Overskud før skat ⁽³⁾										
Mio. GRD	5 120	1 660	20 914	- 25 980	22 587	- 32 378	2 697	—	6 590	—
Mio. EUR	15	4,9	61,4	- 76	66,3	- 95	7,9	- 137,3	19,3	18,6
Soliditetsgrad	2,22	2,01	2,42	3,87	2,76	303	2,57	— ⁽⁴⁾	2,34	ikke relevant
Antal fly i alt ⁽⁵⁾	35	33	37	33	40	32	40	32	40	26

⁽¹⁾ De reelle tal for 1998 til 2000 er hentet fra OA's statusopgørelser; overslag for 2001 og prognoser for 2002 er udarbejdet på grundlag af foreløbige tal fra de græske myndigheder.

⁽²⁾ Eller indtjening før skat og ekstraordinære poster.

⁽³⁾ Og efter ekstraordinære poster.

⁽⁴⁾ De tal, der ikke er hentet fra omstruktureringsplanen, omfatter ikke datterselskabernes fly.

⁽⁵⁾ Soliditetsgraden kan ikke beregnes, da egenkapitalen er negativ.

1 UR = 340,75 GRD.

(106) Det fremgår, at der allerede i 1998 opstod alvorlige problemer med at gennemføre planen. I 1997 udgjorde driftsresultatet efter renter et negativt beløb på 28 mia. GRD (ca. 82 mio. EUR) i stedet for et forventet overskud på ca. 1,7 mia. GRD (ca. 5 mio. EUR). På trods af de stramminger, der blev iværksat i 1998 for at modvirke denne udvikling, blev omstruktureringsplanens mål for 1998 ikke nået. Selskabet havde i 1998 et driftsunderskud efter renter på 10,4 mia. GRD (30,4 mio. EUR) i stedet for et forventet overskud på 14,6 mia. GRD (42,3 mio. EUR).

(107) Omstruktureringsplanen opererede med en kraftig stigning i omsætningen i hele omstruktureringsperioden. I 2002 skulle omsætningen være oppe på 380 mia. GRD (117 mio. EUR) imod 275 mia. GRD i 1997 (+ 38 %). I hele perioden fra 1998 til 2002 lå omsætningen rent faktisk næsten uændret mellem 270 og 283 mia. GRD (792-831 mio. EUR), men det bør dog understreges at 2001 i sig selv var et specielt vanskeligt år for luftfartsindustrien.

(108) Driftsresultatet skulle efter planen have været positivt allerede i 1998. Omstruktureringsplanen opererede med

et fald til næsten nulniveau i 2001, hvorefter der igen forventedes mere positive resultater i 2002. Det reelle driftsunderskud (dvs. efter alle driftsudgifter inklusive afskrivninger og renteudgifter, men før ekstraordinære poster) beløb sig til omkring 10 mia. GRD (30 mio. EUR) i 1998 og 17 mia. GRD (49 mio. EUR) i 1999; det voksede til 55 mia. GRD (163 mio. EUR) i 2000 og 66 mia. GRD (194 mio. EUR) i 2001. I 2002 forventes et driftsunderskud på 41 mio. EUR (14 mia. GRD).

(109) Selv om det anslåede tal for 2002 på 11 mio. EUR i indtjening før renter, skat og afskrivninger udgør en forbedring i forhold til de to foregående år, hvor tallene var negative, kan resultatet først bekræftes med reelle tal, når 2002-regnskabet er revideret. Det er dog meget usandsynligt, at OA når dette resultat, hvilket også bekræftes af den rapport, de græske myndigheder har ladet udarbejde af Deloitte & Touche ⁽¹¹⁾.

(110) Det skal i den forbindelse understreges, at det resultat, som de græske myndigheder betegner som driftsover-

⁽¹¹⁾ Jf. betragtning 75 ff.

skud i deres svar til Kommissionen af 1. oktober 2002, ikke er et reelt driftsoverskud. Det er heller ikke den definition, der anvendes for samme post i 1998-beslutningen og i det regneark, der er vedlagt beslutningen og gengivet ovenfor. Derfor er påstanden om, at selskabet nu har driftsoverskud, ikke korrekt, eftersom et sådant overskud rent faktisk svarer til indtjeningen før renter, skat og afskrivninger. Dette beløb skal ikke blot dække aktionærernes normale udbytte til aktionærerne, som slet ikke indgår i beregningerne her, men også to væsentlige omkostningsselementer for alle virksomheder:

— Afskrivninger udgør i regnskabsmæssig sammenhæng værdiforringelsen ved brugen af aktiver, der er investeret i virksomhedens aktivitet, her primært fly og andre flyverrelaterede faste anlæg, eller med andre ord amortiseringen af disse aktiver i løbet af deres forventede levetid. Denne post spiller desuden en afgørende rolle for den fremtidige finansiering af nye aktiver, der skal erstatte de eksisterende og sikre virksomhedens drift på lang sigt.

— De renteudgifter, virksomheden har til banker og andre finansieringsinstitutter, der stiller midler til rådighed til virksomhedens aktivitet og/eller investeringer.

(111) Det skal derfor understreges, at en så lav indtjening før renter, skat og afskrivninger er helt uholdbar. På grundlag af de tal fra OA, som er fremsendt til Kommissionen, vil afskrivningen af faste aktiver og renteudgifterne tilsammen udgøre ca. 52 mio. EUR. Trækker man dette beløb fra indtjeningen før renter, skat og afskrivninger, bliver driftsresultatet eller indtjeningen før skat⁽¹²⁾ for 2002 et underskud på over 41 mio. EUR og ifølge den mest sandsynlige hypotese i Deloitte & Touche-rapporten et underskud på 92 mio. EUR.

(112) De græske myndigheder hævder imidlertid i deres svar af 21. november, at Deloitte & Touche-rapporten tyder på, at anvendelse af internationale i stedet for græske revisionsstandarder ville resultere i en væsentligt højere indtjening før renter, skat og afskrivninger. Det skal dog understreges, at der kun er tale om et posterings spørgsmål, eftersom brugen af internationale revisionsstandarder, dvs. i dette tilfælde bogføring af leasede aktiver som en billigere form for køb af aktiverne, blot ville flytte en del af udgifterne fra finansielle omkostninger til afskrivningsomkostninger. Det påpeges således i Deloitte & Touche-rapporten, at man »ikke mener, en sådan ændring vil påvirke OA's samlede resultater væsentligt«, dvs. det driftsoverskud, som Kommissionens analyse har været baseret på siden 1994.

⁽¹²⁾ Og også før ekstraordinære poster.

(113) Ifølge græske oplysninger har der tilsyneladende siden 2000 været ganske betydelige ekstraordinære indtægter, som skulle have reduceret disse underskud. Der er tale om meget store beløb (68 mio. EUR i 2000, anslåede 57 mio. EUR i 2001 og forventede 60 mio. EUR i 2002). For 2000 og 2001 består de primært af kompensationen fra staten for udflytningen fra Hellinikon til AIA Spata (51 mio. EUR i 2000 og 65 mio. EUR i 2001). Hertil kommer salget af en bygning (22 mio. EUR i 2000). I 2002 forventes de ekstraordinære indtægter at bestå af sidste rate på 6 mio. EUR af kompensationen for udflytningen til AIA Spata samt indtægter fra salget af anlægsaktiver, bl.a. fly for op til 16 mio. EUR, og finansielle aktiver i form af bl.a. aktier for op til 25 mio. EUR. Disse indtægter, som til dels kan hænge sammen med afhændelse af aktiver, der ikke vedrører selskabets kerneaktiviteter, kan ganske rigtigt være med til at forbedre selskabets finansielle situation. Der er dog tale om en enkeltstående transaktion, som ikke får nogen indvirkning på selskabets omkostningsstruktur, der fortsat er bekymrende. Det skal understreges, at kun et driftsoverskud kan sikre en virksomheds overlevelse på lang sigt.

(114) De tal, Kommissionen har fået forelagt, omfatter også en ekstraordinær indtægt i 2002 på 5 mio. EUR i forbindelse med den kompensation den græske stat indrømmede alle græske luftfartsselskaber efter begivenhederne den 11. september 2001 og lukningen af luftrum. Denne støtteordning er blevet registreret af Kommissionen under nr. NN 119/2002, og Kommissionens tjenestegrene er i færd med at undersøge, hvorvidt den er i overensstemmelse med reglerne om statsstøtte. Den foreliggende beslutning får ingen betydning for udfaldet af denne undersøgelse.

(115) For 2002 skulle de seneste tal, der blev forelagt den 16. oktober 2002 af OA's ledelse og de græske myndigheder, betyde, at der ud over denne ekstraordinære post på 60 mio. EUR forventes yderligere ekstraordinære indtægter på 112 mio. EUR. Der blev dog ikke forelagt nogen formel dokumentation for indholdet af denne post, men OA's ledelse forklarede, at der bl.a. kunne være tale om et beløb på 37 mio. EUR for salget af selskabets aktier i cateringaktiviteter og reservationssystemer. Det resterende og langt det største beløb (75 mio. EUR) forklares som indtægter ved salg og tilbageleasing af fly. Størrelsen af dette påståede overskud sammenholdt med aktivernes underliggende værdi i selskabets seneste statusopgørelse pr. 31. december 2000 (bogført bruttoværdi på

ca. 155 mio. EUR og bogført nettoværdi — efter afskrivning — på ca. 41 mio. EUR) samt de lave priser på brugte fly i øjeblikket, hvor mange af dem allerede er taget ud af drift og afventer en køber eller leasingtager, giver ikke Kommissionen anledning til at betragte disse tal som pålidelige uden yderligere dokumentation.

(116) På grund af selskabets vedvarende store underskud er situationen med hensyn til egenkapitalen, den voksende gæld og soliditetsgraden (selskabets samlede gæld divideret med egenkapitalen) fortsat typisk for et selskab i vanskeligheder.

— Mankoen i egenkapitalen (omstrukturingsplanen i forhold til den faktiske situation) er vokset fra 32 mia. GRD (93 mio. EUR) i 1997 til 37 mia. GRD (108 mio. EUR) i 1998 og 85 mia. GRD (249 mio. EUR) i 1999 og nåede i 2000 helt op på 132 mia. GRD (387 mio. EUR). I 2000 var selskabets egenkapital næsten nul (645 mio. GRD eller under 2 mio. EUR). Beregnet på grundlag af de ureviderede tal, der er meddelt Kommissionen for 2001, er egenkapitalen yderligere reduceret til -136 mio. EUR.

— I henhold til de forskellige tal for 2002⁽¹³⁾, der er nævnt ovenfor, og afhængigt af størrelsen af de reelle ekstraordinære indtægter kan egenkapitalen pr. 31. december 2002 beløbe sig til mellem -209 mio. EUR og -6 mio. EUR, idet Deloitte & Touches »mest sandsynlige hypotese« giver -139 mio. EUR. Selv ud fra den mest favorable bedømmelse af de ekstraordinære indtægters indvirkning på selskabets finansielle situation vil egenkapitalen under alle omstændigheder fortsat være negativ i hele den resterende periode af omstrukturingsplanen.

— En så begrænset egenkapital er helt usædvanlig for et selskab, som fortsat er aktivt. De reviderede regnskaber bekræfter, at den »røde« grænse ved tab af 50 % af aktiekapitalen blev overskredet i 1999. Normalt vil en sådan situation udløse en omgående reaktion fra aktionærernes side enten i form af en

forøgelse af aktiekapitalen og/eller iværksættelse af skrappe omstrukturingsforanstaltninger med henblik på omkostningsstrukturen, hvilket kan resultere i en tilpasning af selskabets aktiviteter. Der har ikke været en sådan reaktion fra den græske stats side hverken i form af en forøgelse af aktiekapitalen eller i form af omfattende justeringer af omstrukturingsplanen i tide.

— Det må på grundlag af denne situation vurderes, at selskabet siden slutningen af 2000 udelukkende har været baseret på lånefinansiering af aktiviteterne. I 2001 voksede behovet for ekstern kapital, finansieret af banker og andre tredjeparter, forretningspartnere, leverandører samt statslige myndigheder i form af nye lån eller henstand med betalinger. Disse lånte midler finansierer ikke blot alle selskabets aktiver, men også den negative egenkapital på 136 mio. EUR.

— Gælden voksede markant i 2000 og 2001. Den finansielle gæld voksede i 2000 med ca. 15 mia. GRD (ca. 44 mio. EUR) og blev således firedoblet i forhold til 1999. Desuden voksede gælden til leverandører med ca. 11 mia. GRD (ca. 32 mio. EUR), medens gældsposterne i form af skyldige skatter og socialsikringsbidrag var ca. 11 mia. GRD større end i 1999. I begge tilfælde var tallene for 2000 dobbelt så store som for 1999. Så store forøgelser af gælden kan ikke begrundes i, at selskabet har øget sine aktiviteter, dvs. omsætningen, som jo forblev nogenlunde uændret, men som kunne have affødt større udgifter til indkøb, lønninger osv., hvis den var steget markant. Gældssituationen kan rent faktisk tilskrives OA's samlede finansielle situation og selskabets manglende mulighed for at indfri sine løbende finansielle forpligtelser over for tredjeparter.

— Ifølge OA's reviderede tal voksede den samlede kortfristede gæld⁽¹⁴⁾ fra 39 mia. GRD (116 mio. EUR) i 1999 til 86 mia. GRD (252 mio. EUR) i 2000. I 2001 voksede den langfristede gæld med 187 mio. EUR på grund af det statsgaranterede lån, der blev anvendt til at finansiere flytteomkostningerne i forbindelse med OA's udflytning til AIA Spata.

⁽¹³⁾ Jf. betragtning 78: nettoresultatet kunne ifølge ledelsens skøn blive + 18 mio. EUR og ifølge Deloitte & Touche-analysen et underskud på mellem 3 mio. EUR og 50 mio. EUR. Der kunne også blive tale om yderligere ekstraordinære indtægter på 112 mio. EUR og udgifter på 23 mio. EUR.

⁽¹⁴⁾ Rubrikken C2: »Liabilities« i OA's statusopgørelse.

— I 2001 voksede den kortfristede gæld til tredjeparter med yderligere 90 mio. EUR fra 252 mio. EUR i 2000 til anslåede 342 mio. EUR i 2001. Det er næsten en tredobling i forhold til 1999. Tallene viser, at OA's gæld i form af ubetalte socialsikringsbidrag voksede fra 19 mio. EUR i 1999 til 29 mio. EUR i 2000 og udgjorde næsten 44 mio. EUR ved udgangen af 2001. Fra slutningen af 1999 og til 2001 er OA's gæld i form af forfalden skat fordoblet (10 mio. EUR i 1999, 33 mio. EUR i 2000 og 99 mio. EUR i 2001). Heller ikke her kan en så stor stigning begrundes med ændringer i selskabets aktiviteter, der medfører øget gæld. Ser man på OA's reelle situation, er omsætningsaktiverne, der normalt finansieres med kortfristet gæld som beskrevet ovenfor, tværtimod reduceret en smule fra 313 mio. EUR i 2000 til 301 mio. EUR ifølge ureviderede tal for 2001, hvilket normalt skulle mindske finansieringsbehovet. Et akut behov for likviditet til at opveje de seneste underskud er den eneste forklaring på den beskrevne udvikling.

— Soliditetsgraden er en af de indikatorer, der indgår i 1998-beslutningen, og som giver mulighed for at følge omstrukturingsplanens gennemførelse. Soliditetsgraden beregnes som selskabets samlede gæld divideret med egenkapitalen⁽¹⁵⁾. Soliditetsgraden forventes — afhængigt af OA's investeringer og driftsresultater de enkelte år — at forblive mellem 2,22 og 2,76 (ringest i 2000). Efter en positiv start i 1998 (2,01 i stedet for 2,22) medførte de store gældsposter kombineret med dårlige driftsresultater, at soliditetsgraden blev forringet til 3,87 i 1999. I slutningen af 2000, da egenkapitalen var næsten nul, var gælden 303 gange større end egenkapitalen, hvilket giver en soliditetsgrad på 303.

— Det er i dag ikke længere muligt at beregne soliditetsgraden, fordi egenkapitalen er negativ. Det er et yderligere bevis på, at OA er i alvorlige finansielle vanskeligheder uden mulighed for at blive rentabelt, medmindre der tilføres kapital udefra. En soliditetsgrad på 2,76 (det højeste tal, der i 1998-omstrukturingsplanen figurerede for 2000) sammenholdt med det samlede gældsniveau i 2000 og 2001⁽¹⁶⁾ kræver en egenkapital i OA på mindst 200-300 mio.

EUR, medmindre det lykkes at realisere de budgettede ekstraordinære indtægter i 2002. Den eneste måde, hvorpå man kan opnå en forøgelse af egenkapitalen i selskabets nuværende finansielle situation, er gennem en tilsvarende kontant kapitaltilførsel fra aktionærernes side. Til at udligne den nuværende negative egenkapital i 2001 vil der formentlig kræves en kapitaltilførsel på mellem 340 og 450 mio. EUR.

— Ovennævnte tal er udtryk for den nødvendige minimumskapitaltilførsel, der giver mulighed for blot at få OA til at balancere i 2003. Under forudsætning af, at alle betingelser og forpligtelser i den nuværende omstrukturingsplan, som Kommissionen godkendte i 1998, er opfyldt, kan OA fortsat modtage sidste rate på 23 mio. EUR (7,8 mia. GRD), der figurerer i omstrukturingsplanen. Men ikke blot er betingelserne og forpligtelserne ikke engang delvis opfyldt, men størrelsen af sidste rate af 1998-omstrukturingsstøtten på 23 mio. EUR (7,8 mia. GRD) er langt fra nok til at dække det ovenfor beskrevne minimumsbehov for kapitaltilførsel til indfrielse af OA's kortfristede gæld.

(117) *Konklusion:* De græske myndigheder erklærede over for Kommissionen, at de var fast besluttet på at gennemføre omstrukturingsplanerne fra henholdsvis 1994 og 1998. Det er de færreste af målene i disse planer, der er nået. Heller ikke de betingelser og forpligtelser, der er fastsat i planerne, er blevet opfyldt eller i hvert fald ikke korrekt opfyldt. OA's ovenfor beskrevne finansielle situation og de alvorlige vanskeligheder, der er påpeget, betyder, at selskabet ikke kan blive rentabelt hverken på kort eller lang sigt.

5.1.2. Indførelsen af et ledelsesinformationssystem

(118) Med hensyn til effektiviteten af det informationssystem, OA indførte i september 1999, erklærede de uvildige eksperter, Alan Stratford and Associates, der undersøgte systemet, at »konsulenterne er overbevist om, at ledelsen vil modtage korrekt og pålidelig information, men kun under forudsætning af, at dataene indlægges i systemet i overensstemmelse med de fastlagte tidsplaner«. Infor-

⁽¹⁵⁾ Rubrikkerne B: »Provisions for liabilities and charges« + C: »Creditors« + D: »Accruals and deferred income« divideret med rubrik A: »Net Equity« på passivside i OA's statusopgørelse.

⁽¹⁶⁾ Som beregnet ifølge den foregående fodnote: 575 mio. EUR ved udgangen af 2000 og 825 mio. EUR ved udgangen af 2001.

mationssystemet skulle ifølge Kommissionens 1998-beslutning være indført senest i december 1998. Ifølge konsulenterne skulle systemets effektivitet afhænge af »indgåelse af kontrakter og effektiv implementering af et nyt bogføringssystem på indtægtssiden«, der kan levere de fornødne data til beregningen af indtægter og rentabilitet. Konsulenten påpegede to yderligere potentielle svagheder ved systemet, som bunder i, at systemet ikke anvendes af alle OA's datterselskaber (f.eks. ikke Olympic Aviation), og at visse centrale ledelsesinformationer endnu ikke indgår i systemet, hvilket gør det væsentligt vanskeligere for ledelsen at skaffe sig et korrekt overblik over hele selskabets luftfartsvirksomhed.

- (119) Ifølge de oplysninger, der blev fremsendt til Kommissionen den 11. april 2002, hævder de græske myndigheder, at fristen den 31. december 1998 var urealistisk, fordi det ville have betydet, at der skulle indføres et ledelsesinformationssystem i løbet af fire måneder. De græske myndigheder fremsendte desuden en redegørelse til Kommissionen for det ledelsesinformationssystem, der i øjeblikket anvendes i OA (bilag 39 til ovennævnte oplysninger), og meddelte, at systemet var fuldt indført i oktober 2000 og har været anvendt siden.
- (120) Ifølge oplysningerne i bilag 39 anvendes ledelsesinformationssystemet ikke i nogen af OA's datterselskaber, og navnlig hverken i Olympic Aviation eller Macedonian Airlines, som begge leverer lufttransporttjenester. Kommissionen er ikke i besiddelse af dokumentation, der bekræfter, at systemet er effektivt gennemført, eller om det nogensinde er blevet et »fuldt operationelt og tilstrækkeligt ledelsesinformationssystem«, således som det kræves i Kommissionens beslutning fra 1998. Det fremgår af det fremsendte materiale (side 4 i bilag 39), at systemet ikke er gjort tilgængeligt i det omfang, det er nødvendigt for at sikre fuld implementering. Der blev givet begrænset adgang med virkning fra oktober 2000. Kommissionen har ikke modtaget oplysninger, der dokumenterer, at informationssystemet rent faktisk anvendes, og resultaterne af systemets anvendelse kan heller ikke aflæses af de data, der er fremsendt til Kommissionen.
- (121) Det tydeligste bevis på, at ledelsesinformationssystemet ikke er operationelt, leveres af OA's officielle revisorer (SOL SA — statsautoriserede revisorer) i revisionsrapporterne for 1998, 1999 og 2000, og af det faktum, at det tog alt for lang tid at få regnskaberne revideret.
- (122) Man skal være opmærksom på, at revisionsrapporter normalt kan opdeles i tre hovedkategorier. Den mest positive situation — og langt den hyppigste — er den, hvor revisionsrapporterne afleveres uden bemærkninger, de såkaldte »blanke revisionspåtegninger«, hvor revisionspåtegningen ikke er ledsaget af nogen form for forbehold og dermed garanterer et retvisende billede af selskabets regnskab. Modsætningen hertil er den situation, hvor revisorerne afviser at give deres påtegning; det sker, hvis der er tale om meget alvorlige fejl og mangler, eller hvis der er mistanke om svig. Mellem disse to yderpunkter er der en gråzone, de såkaldte »revisionspåtegninger med forbehold«, hvor revisorerne godkender regnskabet på den betingelse, at de i samme rapport kan anføre deres forbehold og betænkeligheder. Det skal i denne forbindelse understreges, at visse forbehold kan være uundgåelige, f.eks. når det drejer sig om et første regnskabsår, eller hvis der er foretaget omfattende ændringer i regnskabspolitikken. Der er dog tale om undtagelser, og de er ikke relevante i den foreliggende sag. En revisionspåtegning med forbehold er — med undtagelse af de ovennævnte særlige tilfælde — altid ubehagelig for et selskab, og ledelsen vil altid forsøge at undgå en sådan situation ved at overtale revisorerne til at hæve deres forbehold. En revisionspåtegning med forbehold har altid indvirkning på selskabets forhold til dets kunder, leverandører og kreditinstitutioner.
- (123) OA's seneste reviderede regnskaber, der vedrører 1998, 1999 og 2000, var alle forsynet med en revisionspåtegning med forbehold, der i finansiell henseende refererede til meget alvorlige forhold, som primært kan beskrives således:
- (124) Forbehold over for selve revisionsprocessen, dens omfang og begrænsninger. For regnskabsåret 1998 anfører revisorerne følgende: »Vi har til dato (dvs. den 10. september 1999) ikke modtaget det fornødne antal skriftlige bekræftelser af de pågældende gældsposter og tilgodehavender«. I regnskabsrapporten for 1999 skrev revisorerne følgende: »saldi på visse konti for tilgodehavender og gældsposter er ikke undersøgt til bunds, hvorfor der på grund af uoverensstemmelser mellem tallene, krydskontrol, manglende data osv. tages forbehold (...) for resultaterne«. Revisorerne henviser ligeledes til »Forsinkelsen med hensyn til færdiggørelsen af afslutningsposterne på årsregnskabet og begivenheder indtråd efter statutidspunktet har i høj grad vanskeliggjort ensartet anvendelse af opgørelsesmetoden fra år til år«. I 2000 anføres det i forbindelse med den stærkt forsinkede udarbejdelse af regnskabet, at »den ovennævnte forsinkelse gjorde det vanskeligt at anvende grundlæggende revisionsprocedurer (fysisk optælling, kontrol og afstemning af kontanter og let realisable aktiver, varebeholdninger og andre aktiver)«.
- (125) Kommissionen slutter af ovenstående, at revisorerne for at kunne fremlægge en rapport uden negativ påtegning var nødsaget til over for det publikum, rapporten henvendte sig til, at understrege, at det arbejde og den vurdering, der normalt forbindes med en forsvarlig revision, ikke kunne udføres i fuldt omfang, fordi der manglede relevant dokumentation. Ved en regnskabsrevision foretages der ganske vist aldrig 100 % kontrol, men revisionen skal dog gennemføres i overensstemmelse med almindelige revisionsstandarder i henhold til såvel national lovgivning og regler som til internationale revisionsstandarder, hvortil revisorer altid henviser i starten af en revisionsrapport. I OA's tilfælde er bemærkningerne i

- revisionsrapporten udtryk for, at det ikke var muligt at opfylde almindelige revisionsstandarder.
- (126) Forbehold i forbindelse med regnskabs- og ledelsesforhold samt intern kontrol. I revisionsrapporten for 1998 anførte revisorerne følgende: »Systemet til bogføring af indtægter og hele regnskabssystemet må generelt forbedres for at sikre fuld overensstemmelse med regnskabsstandarder og -principper«. I 1999 gik de et skridt videre med en bemærkning om, at »Det ufuldstændige system til kontrol af indtægter og de påpegede svagheder ved regnskabs opbygning tilligemed den ineffektive interne kontrol kræver omgående indgreb for at få afhjulpet disse væsentlige svagheder«. For 2000 blev kritikken på samme område ikke blot mere præcis, men også skarpe: »den ufuldstændige anvendelse af indtægtsinformationssystemet, som resulterede i mangelfuld anvendelse af og kontrol med indtægts-, debitor- og kreditor-kriterier, samt de betydelige mangler ved selskabets regnskabsinfrastruktur kombineret med manglende intern kontrol kræver omgående indgreb for at få afhjulpet disse væsentlige svagheder«.
- (127) Det fremgår af de successive rapporter, at revisorerne ikke blot var utilfredse med OA's informationssystem og ikke havde tillid til det, men at deres betænkeligheder voksede i årenes løb. Medens det i rapporten for 1998 anføres, at indtægts- og regnskabssystemet bør forbedres, understreges det i rapporten for 1999, at det er nødvendigt at gøre noget ved svaghederne på indtægtssiden og ved den interne kontrol, der betegnes som mangelfuld. I 2000 var revisorerens påtegning endnu mere kritisk. Ikke blot blev indtægtskriterierne, men også alle de centrale aspekter af relationerne til tredjeparter (herunder kunder og leverandører) betegnet som mangelfulde med behov for omgående indgreb. Med hensyn til den interne kontrol er bedømmelsen klokkeklar: Fra at være mangelfuld i 1999 betegnes den i 2000 som fuldstændigt ikke-eksisterende.
- (128) Kommissionen kan derfor ikke konkludere, at der er indført et ledelsesinformationssystem. Revisorerne, som er dem, der først og fremmest skal kontrollere systemet, har beskrevet den negative udvikling i årenes løb så præcist, at det står klart, at ledelsen kun har meget begrænsede muligheder for at kontrollere implementeringen af de trufne beslutninger, og at ingen tredjeparter formentlig kan have tillid til selskabets resultater. Det faktum, at indtægtssystemet for nylig blev lagt uden for selskabet, er yderligere bevis på de meget ringe resultater i så henseende. Det hænger tilsyneladende ikke kun sammen med bestræbelserne på at reducere omkostningerne, men også med den fuldstændige mangel på intern organisation på dette felt, især med hensyn til fastlæggelse og overholdelse af tidsplaner.
- (129) Det forhold, at slutregnskaberne blev udarbejdet alt for sent, bekræfter den generelle negative tendens, der er omtalt i revisionsrapporterne.
- (130) Kommissionen noterer sig, at OA på intet tidspunkt i hele omstrukturingsperioden har fremlagt reviderede finansielle regnskaber til tiden. I henhold til græsk lov, navnlig artikel 43, stk. 5, i lov nr. 2190/1920, skal direktionen i et privatretligt aktieselskab offentliggøre selskabets regnskab for det foregående regnskabsår mindst tyve dage før generalforsamlingen. Der skal afholdes generalforsamling senest seks måneder efter afslutningen af hvert regnskabsår. Desuden skal et luftfartsselskab i henhold til artikel 3 og artikel 5, stk. 6, i Rådets forordning (EØF) nr. 2407/92 »hvert regnskabsår uden unødigt forsinkelse forelægge de licensudstedende myndigheder et revideret regnskab for det foregående regnskabsår«. OA har imidlertid ikke siden 1998 været i stand til at forelægge reviderede slutregnskaber til tiden:
- 1998-regnskabet forelå ifølge revisionsrapporten først i færdig form den 10. september 1999, dvs. ca. 8½ måned efter regnskabsårets afslutning. Det var i forvejen sent både i forhold til den lovfæstede frist i Grækenland og i forhold til almindelig regnskabspraksis i EU, der opererer med en frist på seks måneder efter regnskabsårets afslutning.
 - For 1999-regnskabet forelå rapporten først den 11. december 2001, dvs. næsten hele to år efter regnskabsårets afslutning og mere end 5 måneder efter fristen for forelæggelsen af regnskabet for 2000.
 - Følgen var, at rapporten om 2000-regnskabet først forelå den 1. august 2002, dvs. 17 måneder efter regnskabsårets afslutning og igen efter fristen for 2001-regnskabet.
 - Kommissionen har aldrig fået forelagt noget revideret regnskab for 2001 og er derfor stærkt i tvivl om, hvorvidt et sådant regnskab overhovedet findes. OA's ledelse udtalte på mødet den 16. oktober 2002, at man skønnede, at 2001-regnskabet kunne underskrives i starten af 2003, hvilket stadigvæk vil være et år efter regnskabsårets afslutning og mindst 6 måneder for sent.
- (131) Problemet med hensyn til fremlæggelse af reviderede regnskaber er således ikke blevet mindre, men tværtimod forværret eller i hvert fald fortsat bekymrende, hvilket fremgår af det ovenstående. De græske myndigheder mener, at den seneste nedbringelse af forsinkel-

serne er bevis på, at situationen er ved at blive bedre. Kommissionen vil tværtimod påpege, at forholdene er blevet forværret fra 1998 og frem. Hvis det lykkes at nedbringe forsinkelserne yderligere, kan man kun håbe på — men uden nogen form for sikkerhed — at få 2002-regnskabet eller muligvis først 2003-regnskabet til tiden.

(132) Disse kumulerede forsinkelser giver anledning til yderligere problemer, fordi ledelsen i sit daglige virke ikke kan basere sig på korrekt reviderede regnskaber. Desuden får hverken aktionæren eller tredjeparter noget retvisende billede af eller sikkerhed for selskabets resultater. Forsinkelserne i forbindelse med revisorernes påtegninger med forbehold kan kun give anledning til øget mistillid til regnskabernes og de dermed forbundne datas pålidelighed. Deloitte & Touches konklusioner i deres rapporter til Kommissionen ⁽¹⁷⁾ om 1998 og 1999, der går i samme retning, har fortsat gyldighed. De græske myndigheder har ikke informeret Kommissionen om nogen foranstaltninger, der kan bedre situationen fremover.

(133) På baggrund af ovenstående skal man være særdeles forsigtig med at basere sig på ureviderede tal for 2001, selv om det er nødvendigt for at give et overordnet indtryk af forholdene. I de seneste år har der kunnet påpeges betydelige forskelle mellem selskabets senest bebudede tal og de endelige tal, der fremgik af de reviderede årsregnskaber. Den af Kommissionen udpegede ekspert, Deloitte & Touche, konstaterede i forbindelse med vurderingen af 1997-tallene en ændring fra et nettooverskud på 15 mia. GRD til et underskud på 7 mia. GRD fra den seneste prognose og til det endelige tal.

(134) De græske myndigheder har senest den 11. april 2002 ⁽¹⁸⁾ oplyst om et anslået nettounderskud på ca. 26 mia. GRD (ca. 76,3 mio. EUR) i 2000. Dette skøn måtte, selv om det først forelå mere end tolv måneder efter afslutningen af det pågældende regnskabsår, derefter justeres til et underskud på 32,4 mia. GRD (95 mio. EUR) ifølge det reviderede regnskab, der blev undertegnet den 1. august 2002. Det bekræfter kun, at man fortsat ikke kan stole på de ureviderede tal, Kommissionen har fået forelagt.

(135) Med hensyn til indførelsen af et pålideligt ledelsesinformationssystem i moderselskabet OA anfører revisorerne i deres rapporter for 1999 og 2000, at selskabet, selv

om det er forpligtet dertil i henhold til græsk lov og Rådets syvende direktiv 83/349/EØF af 13. juni 1983 på grundlag af traktatens artikel 54, stk. 3, litra g), om koncernregnskaber ⁽¹⁹⁾, senest, ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/65/EF ⁽²⁰⁾, ikke har udarbejdet noget koncernregnskab. Ud over, at der er tale om et lovbrud, er en sådan adfærd i betragtning af de to største datterselskabers (Olympic Aviation og Macedonian Airlines) betydning for OA's samlede netværk og lufttransportaktiviteter, udtryk for manglende informering af alle parter, både ledelsen, aktionæren og involverede tredjeparter, der hermed forhindres i at få et korrekt billede af OA's koncernaktivitet, -resultater og finansieringsstrømme.

(136) Selv de seneste informationer, dvs. den rapport, de græske myndigheder afleverede den 14. november 2002, og som er udarbejdet for nylig af Deloitte & Touche, bekræftede, at OA ikke råder over pålidelige data. Konsulenten anførte følgende: »Som det er påpeget i tidligere rapporter, er ledelsesinformationen baseret på manuelle systemer, som i visse tilfælde er upålidelige eller inkonsekvente.«.

(137) *Konklusion:* Der er ikke etableret et pålideligt ledelsesinformationssystem i relation til OA og dets datterselskaber. Ud over de græske myndigheders påstand om det modsatte, har Kommissionen ikke modtaget nogen form for dokumentation herfor. OA's ledelse kan fortsat ikke basere sig på valide data og er ikke i stand til at udarbejde pålidelige tal. Det kan derfor ikke lade sig gøre at kontrollere virkningerne af den omstrukturingsplan, Kommissionen godkendte i 1998.

5.1.3. OA's særlige status

(138) De græske myndigheder har meddelt Kommissionen, at den relevante lovgivning (lov nr. 2271/1994, 2602/1998, 2527/1997 og 2414/1996) ikke strider imod artikel 1, stk. 1, litra a), i 1998-beslutningen (de tilsagn, der er nævnt i artikel 1, litra a), b), c) og f), i 1994-beslutningen), eftersom den er blevet gennemgået, verificeret og godkendt af Kommissionen i forbindelse med proceduren forud for vedtagelsen af 1998-beslutningen. Kommissionen medgiver, at den pågældende lovgivning i forbindelse med 1998-beslutningen kunne accepteres.

(139) Men med hensyn til lov nr. 95/1976 gav de græske myndigheder udtryk for, at de var indstillet på at fjerne de

⁽¹⁷⁾ Side 55 og 56 i udkastet til rapport af 3. juli 1998 og side 74 i rapporten af 21. juli 1999.

⁽¹⁸⁾ Tillæg 2 til det græske memorandum, der blev fremsendt den 11. april 2002.

⁽¹⁹⁾ EFT L 193 af 18.7.1983, s. 1.

⁽²⁰⁾ EFT L 283 af 27.10.2001, s. 28.

konkurrencestridige fordele for OA, denne lov indebar. De græske myndigheder tilbageviser ikke Kommissionens påstand om, at loven eventuelt kan være i strid med konkurrencereglerne. Eftersom den pågældende lov trådte i kraft, før Grækenland tiltrådte EU (den 1. januar 1981), kan forholdet tilsyneladende kun afhjælpes ved at kræve passende foranstaltninger iværksat, dvs. simpelthen ophævelse af de relevante bestemmelser i loven, nemlig artikel 3, stk. 2 og 3, artikel 4, stk. 2, 3 og 4, og artikel 6, stk. 2.

- (140) Kommissionen har noteret sig, at OA's selskabsvedtægter er blevet offentliggjort.
- (141) Med hensyn til det finansielle regnskab hævder de græske myndigheder, at der ikke er nogen sammenhæng mellem den forsinkede offentliggørelse af det reviderede og finansielle regnskab og selskabets evne til at overleve. Kommissionen medgiver, at der ikke umiddelbart består en sådan sammenhæng, men gør opmærksom på, at ved at tolerere, at de reviderede finansielle regnskaber aldrig forelægges i tide (tværtimod sker det med stadigt større forsinkelser), accepterer de græske myndigheder, at OA helt klart overtræder både EU-retten og gældende græsk ret, og det viser også, at ledelsesinformationssystemet ikke er blevet indført, således som det kræves i henhold til 1998-beslutningen.

5.2. Den nye ulovlige støtte

5.2.1. Ydelse af et lån på 19,5 mio. EUR

- (142) Den 8. februar 2002 bevilgede en forretningsbank (Commercial Bank of Greece) OA et lån mod, at OA overdrog banken sine udestående fordringer mod den græske stat for et beløb på 22 mio. EUR for ubetalte flybilletter. Lånets løbetid var ét år. Renten svarer til EURIBOR + 1,25 %. Såfremt betalingen ikke effektueres rettidigt, betales der morarenter svarende til den aftalte rente plus 2 %. Ifølge de græske oplysninger (bilag 10) er den græske stats samlede gæld til OA siden aftalen fra december 1998 om modregning af gæld mellem den græske stat og OA (og Olympic Aviation) løbet op i 14 844 375 105 GRD (ca. 43 563 830 EUR) pr. 31. december 2001, hvoraf 12 711 474 679 GRD (ca. 37 304 401 EUR) udgjorde forfaldne beløb for betaling af flybilletter. Denne dokumentation synes at være i overensstemmelse med det beløb på 22. mio. EUR, som den græske stat har bekræftet som OA's udestående fordring mod staten, og som er overdraget til Commercial Bank of Greece som sikkerhed for lånet på 19,5 mio. EUR.

5.2.2. Den græske stat tolererer manglende eller for sen betaling samt andre former for fordelagtig behandling af OA i henhold til græsk skatte- og erhvervslovgivning

- (143) De græske myndigheder forelagde som bilag IX til deres svar af 1. oktober 2002 et uddrag (artikel 22) af græsk lov nr. 2731/1999 af 5. juli 1999 om samarbejde med og udvikling af ikke-statslige organisationer m.m. Der henvises heri indirekte til OA. Der står i den pågældende bestemmelse, at såfremt der i overensstemmelse med artikel 2 i græsk lov nr. 2000/1991 træffes beslutning om privatisering af en virksomhed, finder bestemmelserne i den græske lov om DEKO'er (virksomheder, der betegnes som »offentlige forsyningsselskaber») nr. 2414/1996 om modernisering af offentlige virksomheder og organisationer m.m. anvendelse, bortset fra lovens artikel 9 og 10. Disse artikler drejer sig om, hvilken procedure der skal følges i tilfælde af privatisering (artikel 9), og hvor stor en procentdel af de privatiserede virksomheders kapital, der skal forblive græskejet (mindst 51 %).
- (144) Det fremgår heraf, at OA ikke længere er en DEKO. Dette blev bekræftet af de græske myndigheder i deres svar til Kommissionen af 1. oktober 2002 (punkt 5), hvori det anføres, at OA med virkning fra juni 1999 ikke længere var omfattet af bestemmelserne i græsk lov nr. 2414/1996 om DEKO'er, efter at den græske stat havde overdraget ledelsen af OA til Speedwing.
- (145) Anvendelsen af artikel 2 i græsk lov nr. 2000/1991 kræver, at der træffes beslutning om at privatisere en virksomhed, som hidtil har været omfattet af bestemmelserne i græsk lov nr. 2414/1996 om DEKO'er. De græske myndigheder henviste i deres korrespondance af 26. august 1999 til, at OA havde fået ny ledelse, uden dog at nævne en privatiseringsprocedure. Først den 13. december 1999 traf den græske stat beslutning om at privatisere OA, og privatiseringsproceduren blev iværksat den 20. december 2000, men i februar 2002 måtte det konstateres, at privatiseringen ikke var lykkedes. De græske myndigheder gav dog aldrig Kommissionen meddelelse om den faktiske ændring af selskabets status.
- (146) I betragtning af, at OA ikke længere er et DEKO, og eftersom OA ikke siden juni 1999 (eller i hvert fald december 1999) har været omfattet af bestemmelserne i græsk lov nr. 2414/1996, men kun af de almindelige bestemmelser i græsk lov nr. 2190/1920 om aktieselskaber, burde visse bestemmelser i græsk lov nr. 2271/1994 og 2602/1998 have været tilpasset i overensstemmelse hermed, eftersom de udgør et særskilt lovgrundlag for OA's ansættelsesprocedurer og personalevedtægter. Kommissionen noterer sig, at OA, selv om det er et almindeligt aktieselskab, imidlertid fortsat er omfattet af lovgivningen om DEKO'er.

- (147) Med hensyn til betaling af socialsikringsbidrag skylder OA ifølge de græske myndigheder (jf. bilag 53, afsnit 15 og 16, samt bilag 31 og 32 til de græske myndigheds svar af 11. april 2002) den græske stat socialsikringsbidrag for perioden 1993-2001. I denne otteårs periode, hvor OA ikke har betalt disse socialsikringsbidrag, har IKA ikke iværksat nogen sanktioner i form af bøder eller lignende, som det kræves i henhold til gældende lov ⁽²¹⁾. I april 2001 aftalte OA en ordning med IKA vedrørende skyldige beløb på 32 mio. EUR. Påløbne renter bragte det samlede beløb op på 45 mio. EUR. Beløbet skulle betales i 24 månedlige rater plus en større forudbetaling (to rater). De månedlige beløb under ordningen blev fastsat til 1 760 821 EUR. De månedlige beløb for de bidrag, der vedrører de nuværende løbende månedlige indbetalinger, varierer, men udgør ca. 2,235 mia. GRD eller ca. 6 559 060 EUR. Retsgrundlaget for denne ordning var græsk lov nr. 2676/1999, som tillader sådanne ordninger på betingelse af, at der efter datoen for ordningens vedtagelse ikke forekommer ubetalte forfaldne beløb. I så fald bortfalder hele ordningen. Ifølge samme lov havde OA mulighed for at suspendere betalingen af forfaldne beløb i tre måneder, når betalingerne var effektueret korrekt over en periode på seks måneder, efter at ordningen var indgået. Det måtte dog ikke berøre OA's løbende månedlige bidrag.
- (148) For at sikre inddrivelsen af sin fordring gjorde IKA i juli 2001 udlæg i OA's faste ejendom for et beløb på 21 218 264 EUR. Der foreligger dog ikke dokumentation for yderligere udlæg i OA's ejendom for at sikre fordringen. OA har tilsyneladende kun effektueret betalingerne i overensstemmelse med den aftalte ordning frem til september 2001. I perioden oktober-december 2001 var OA omfattet af bestemmelsen i ovennævnte lov om tre måneders udsættelse af de aftalte betalinger. Det ser dog ikke ud til, at OA har indbetalt forfaldne socialsikringsbidrag til IKA i disse måneder.
- (149) Det betyder, at OA ikke blot har undladt at betale socialsikringsbidrag i otte år, uden at det har medført sanktioner over for selskabet, men OA har heller ikke overholdt den seneste afdragsordning, som burde være bortfaldet ved manglende betaling af den aftalte rate for en enkelt måned (oktober 2001). Af det samlede skyldige beløb på 45 mio. EUR er der betalt rater i seks måneder i 2001 plus forudbetalingen. Der er tilsyneladende betalt for januar og februar 2002. Selskabet har således i alt indbetalt 17 608 210 EUR.
- (150) Med hensyn til Olympic Aviations manglende betaling af moms på brændstof og reservedele kan det efter en gennemgang af bilag 28 og 29 til de græske myndigheds memorandum af 11. april konstateres, at der ikke foreligger dokumentation for, at Olympic Aviation har betalt den pågældende moms til skattevæsenet fra januar til maj 2001 og fra november til december 2001.
- (151) Hvad angår muligheden for at modregne den græske stats og OA's gensidige fordringer og lufthavnenes og OA's gensidige fordringer, herunder »Spatosimo«-afgiften, på en måde, som ikke er tilstrækkeligt gennemskuelig, har Kommissionen påpeget, at græsk lov nr. 2733/1999 er meget uklart formuleret med hensyn til beregningen af parternes tilgodehavender og den modregning, der kan foretages i medfør af loven. Grækenland fremsendte i forbindelse med sit svar til Kommissionen af 11. april 2002 modregningsaftalen mellem den græske stat og OA af 24. juni 1999; parternes tilgodehavender hos hinanden er nærmere specificeret i denne aftale. Modregningsbeløbet var 9 862 639 493 GRD (ca. 28,9 mio. EUR).
- (152) OA's manglende betalinger til den græske stat vedrører lufthavnsafgifter for indenrigs- og udenrigsflyvninger for perioden fra november 1994 til december 1998 samt »lejeafgifter«. Den forelagte dokumentation ⁽²²⁾ indeholder komplette oplysninger om lufthavnsafgifterne. Der er imidlertid ingen nærmere oplysninger (kun et samlet beløb) om »lejeafgifterne«, som kun vedrører perioden 1996-1998. Et beløb på 509 192 802 GRD (ca. 1 494 330 EUR) er således ikke specificeret.
- (153) Det skal bemærkes, at den græske stats gæld til OA ikke vedrører et bestemt tidsrum. Det er derfor ikke muligt at kontrollere, hvorvidt det påståede beløb er korrekt. Bl.a. refereres der i modregningsaftalen (punkt 2, litra a), i bilag 15 til memorandummet af 11. april til et beløb på 3 402 729 422 GRD (ca. 9 986 000 EUR) for ubetalte flybilletter til embedsmænd fra HCAA, vedligeholdelse af fly, der er anvendt til at befordre embedsmænd fra HCAA, samt forskellige driftsomkostninger ved HCAA's bygninger. Det fremgår af en specifikation af disse omkostninger i et bilag til aftalen, som udgør en integrerende del af denne, at de pågældende omkostninger kun beløber sig til 2 443 981 910 GRD (ca. 7 172 361 EUR). Der er ingen forklaring på forskellen mellem de to tal. Ifølge punkt 2, litra b), i modregnings-

⁽²¹⁾ Græsk lov nr. 2238/1994, særlig artikel 95, og IKA's cirkulære nr. 42/1999 om inddrivelse af fordringer.

⁽²²⁾ I bilag 15.

aftalen udgjorde de 6 459 910 071 GRD (ca. 18 957 317 EUR), dvs. resten af modregningsbeløbet, forskellige ministeriers og offentlige organisationers gæld til OA. Heller ikke her er det angivet, hvilket tidsrum de pågældende gældsposter vedrører. De græske myndigheder har heller ikke forelagt dokumentation for de angivne beløb, hverken i form af flybilletter eller fakturaer.

(154) Hvad angår perioden 1998-2001, har Kommissionen ikke modtaget oplysninger om modregninger mellem OA og den græske stat. Kommissionen kan i stedet konstatere, at der skyldes lejeafgifter til forskellige lufthavne for perioden 1998-2001 for et beløb på 2,46 mio. EUR (1,6 mio. EUR for OA og 860 000 EUR for Olympic Aviation). Kommissionen har ikke modtaget dokumentation for betalingen af disse beløb.

(155) Med hensyn til oplysningerne i det af de græske myndigheder fremsendte materiale af 11. april 2002 ⁽²³⁾ om opkrævning af »Spatosimo«-afgiften til udvikling af lufthavnene er der ikke fremlagt dokumentation for betalingen af det samlede beløb på ca. 60 999 156 EUR i »Spatosimo«-afgift for perioden december 2000-februar 2002 samt for marts måned 1999. I de supplerende dokumenter, der blev fremsendt den 14. november 2002, er det specificeret, at en resterende gæld på 31 mio. EUR skulle afvikles i overensstemmelse med gældende lov og procedure. Kommissionen har dog ikke modtaget dokumentation for betalingen eller nærmere oplysning om, hvilken periode og hvilke lufthavne beløbet vedrører.

(156) Hvad angår betalingen af lufthavnsafgifter til AIA, anfører de græske myndigheder i det materiale, der blev fremsendt den 11. april 2002 (navnlige bilag 44), at lufthavnsafgifter og andre afgifter og gebyrer (inklusive leje og betaling for diverse faciliteter) er betalt rettidigt, og at der derfor ikke er tale om statsstøtte. En gennemgang af det materiale, de græske myndigheder har afleveret, viser, at omkostninger og betalinger i perioden fra marts 2001 (da OA påbegyndte sine aktiviteter i den nye lufthavn) frem til februar 2002 ifølge bilag 44 skulle udgøre 24 mio. EUR. OA og AIA indgik den 23. april 2002 en aftale om betalingen af OA's resterende gæld. Den 14. november 2002 modtog Kommissionen en kopi af den endelige aftale dateret den 23. april 2002. I dette dokument er gælden opgjort til 33,92 mio. EUR for perioden fra marts 2001 til marts 2002. Beløbet skulle tilbagebetales i tolv kvartalsvise rater over tre år begyndende i juli 2002. Renten er baseret på EURIBOR + 2,5 %, hvil-

ket i realiteten er en høj rente. OA stillede garanti for denne treårige tilbagebetaling ved at overdrage budgettede indtægter fra selskabets public service-forpligtelser til AIA i hele perioden og ved at give AIA panteret med førsteprioritet i et af OA 100 % ejet 737-400-fly. Der er imidlertid ikke forelagt dokumentation for, at der er effektueret nogen betalinger i så henseende.

(157) Fritagelse for skatter, notar- og tinglysningsafgifter for OA-transaktioner. Disse fritagelser er indrømmet i medfør af græsk lov nr. 95/1976 og bør derfor behandles i forbindelse med spørgsmålet om, hvilke foranstaltninger der i øvrigt skal iværksættes.

(158) Manglende betaling af moms på 8 %, som OA har opkrævet på indenrigsflybilletter. De græske myndigheder gør i deres svar til Kommissionen af 11. april 2002 opmærksom på, at OA og Olympic Aviation betaler nedsat moms »for flyvninger mellem øerne Lesbos, Hios, Samos, Dodekaneserne, Kykladerne og De Ægæiske Øer Thasos, Samothraki, De Nordlige Sporader og Skyros under forudsætning af, at selskabet opretholder afdelinger på de pågældende øer.« Kommissionen har på grundlag af den modtagne dokumentation kunnet kontrollere, at OA rent faktisk har indbetalt de beløb til staten, der blev opkrævet ved salget af flybilletterne.

(159) Med hensyn til gælden til Olympic Catering har Kommissionen fået oplyst, at Olympic Catering har et normalt forretningsmæssigt tilgodehavende på 2,43 mio. EUR hos OA.

(160) Hvad angår kompensationen for udflytningen før tid fra Hellinikon til Spata, lød det beløb, der blev fastsat i april 1999 og godkendt af Kommissionen i december 1999, på 33,66 mia. GRD (98,8 mio. EUR). Hertil kommer 8,7 mia. GRD (25,6 mio. EUR), som er beregnet i henhold til en uvildig revision i februar 2002 og begrundet i en række ulemper på grund af OA's tvungne udflytning før tid. Det bringer den samlede kompensation op på 124,4 mio. EUR. Deloitte & Touche oplyser, at OA i alt har modtaget 138,7 mio. EUR i kompensation. Medregnet inflation og renter ligger dette beløb tæt på det oprindeligt godkendte. OA kræver imidlertid op til 19 mia. GRD (ca. 55 mio. EUR) til dækning af selskabets samlede erstatningskrav som følge af udflytningen fra Hellinikon, men den græske stat har ikke på indeværende tidspunkt anerkendt dette krav. På baggrund af de gennemgåede dokumenter kan Kommissionen derfor konkludere, at OA ikke har modtaget overkompensation for udflytningen.

⁽²³⁾ I bilag 41-44.

5.2.3. Overdragelse af driften af brændstofforsyningsanlægget til et OA-datterselskab

- (161) De græske myndigheder har anført, at driften af brændstofforsyningsanlægget blev overdraget efter et internationalt åbent udbud, som AIA iværksatte i 1997. OFC's oprindelige udgifter til opførelse og drift af anlægget blev anslået til 9,6 mia. GRD (ca. 28,3 mio. EUR), og ifølge de græske myndigheder blev der indgået en kontrakt med OFC for 23 år. OA er OFC's største aktionær med en aktiepost på 66 %. Ifølge bilag 24 til det materiale, de græske myndigheder fremsendte den 11. april 2002, forelagde de som en del af materialet om brændstofkoncessionen aftalen af 13. august 1998 mellem AIA og OA, Avinoil, Motor Oil Hellas, BFSC og Hansaconsult vedrørende opførelse, overdragelse, drift og vedligeholdelse af et anlæg i AIA til distribution af flybrændstof.
- (162) De græske myndigheder har også fremsendt en ændringsaftale nr. 2 af 22. maj 2001 til ovennævnte aftale mellem AIA og OFC SA om koncession på brændstofforsyningen. Der er tale om en ændring af den oprindelige aftale for at få indføjet det godkendte loft over anlægsudgifterne. Aftalen om brændstofkoncessionen indeholder ingen reference til de oprindelige investeringsomkostninger eller til, hvordan gebyret for anvendelsen af anlægget fastsættes, idet der i aftalens punkt 16.4 står følgende:

»Med forbehold af det foranstående [indehaveren af koncessionsretten til brændstofforsyningsanlægget — OFC SA — indfører en prispolitik (herunder et gebyr for anvendelsen af anlægget uden begrænsninger), som er retfærdig, objektiv og gennemsigtig og ikke indebærer forskelsbehandling af brugerne eller forskelsbehandling på grundlag af mængden eller hypigheden af leveret flybrændstof eller relationerne mellem brugeren og indehaveren af koncessionsretten til brændstofforsyningsanlægget eller enhver anden med tilknytning til denne] kan indehaveren af koncessionsretten til brændstofforsyningsanlægget fastsætte lavere gebyrer for anvendelsen af anlægget end de i bilag M anførte, men under ingen omstændigheder højere gebyrer.«

- (163) Det skal bemærkes, at der ikke er forelagt dokumentation for, hvor store gebyrer OFC rent faktisk forlanger af OA og dets datterselskaber og af OA's konkurrenter. Den del af aftalen om koncessionen på brændstofforsyningsanlægget, der er forelagt Kommissionen som bilag 24, indeholder ingen reference til omkostningerne ved anlægget på det tidspunkt, koncessionsaftalen blev indgået (bilag C, som Kommissionen ikke har modtaget). Man skal erindre sig, at omkostningerne ved opførelsen af anlægget ligger til grund for beregningen af den grundliggende lejeafgift og gebyret for anvendelsen af anlægget. I henhold til ændringsaftale nr. 2 til koncessionsaftalen om brændstofforsyningsanlægget oversteg

udgifterne til anlæggets opførelse det budgetterede og beløb sig til 14,030 mia. GRD (41,175 mio. EUR). I ændringsaftalen står der desuden, at indehaveren af koncessionsretten til brændstofforsyningsanlægget får behov for yderligere finansiering til et beløb af 1 381 476 238 GRD (ca. 4,054 mio. EUR). Det er ikke oplyst, hvordan de oprindelige finansieringsbehov i forbindelse med anlæggets opførelse fordeler sig, eller hvordan den yderligere finansiering skal skaffes, og ej heller hvordan de ekstra omkostninger skal dækkes gennem enten brændstofafgifter eller statsstøtte.

6. VURDERING AF STØTTEN

- (164) I henhold til traktatens artikel 87, stk. 1, og EØS-aftalens artikel 61, stk. 2, er statsstøtte eller støtte, der ydes ved hjælp af statsmidler under enhver tænkelig form, og som fordrejer konkurrencevilkårene ved at begunstige visse virksomheder eller visse produktioner, uforenelig med fællesmarkedet og EØS-aftalen. De støtteforanstaltninger, der skal vurderes, er følgende:
- a) Den støtte, der er ydet til OA, og som oprindeligt blev godkendt ved Kommissionens beslutninger af henholdsvis 7. oktober 1994 og 14. august 1998, og som foranledigede Kommissionen til den 6. marts 2002 at indlede proceduren efter traktatens artikel 88, stk. 2, med henvisning til manglende overholdelse af omstruktureringsplanen samt manglende opfyldelse af de af den græske stat givne tilsagn (behandles under punkt 6.1.).
- b) Den påståede ikke-anmeldte nye støtte, der er ydet OA, og som ligeledes foranledigede Kommissionen til den 6. marts 2002 at indlede proceduren efter traktatens artikel 88, stk. 2, med henvisning til ydelsen af et lån på 19,5 mio. EUR, stiltiende accept af, at OA undlader at betale skyldige beløb, samt alle andre former for fordelagtig behandling i henhold til græsk skatte- og selskabslovgivning og fordele i forbindelse med driften af brændstofforsyningsanlægget (behandles nærmere under punkt 6.2.).
- 6.1. **Vurdering af den oprindeligt ydede støtte, der er godkendt i 1998-beslutningen, og som er beskrevet ovenfor i betragtning 164, litra a)**
- 6.1.1. **Spørgsmålet om, hvorvidt der er tale om statsstøtte i den i traktatens artikel 87, stk. 1, fastsatte betydning**
- (165) Med hensyn til den oprindeligt godkendte støtte fastslog Kommissionen allerede i de tidligere beslutninger fra

henholdsvis 1994 og 1998, at der var tale om statsstøtte, og at den påvirkede handelen mellem medlemsstater og fordrejede konkurrencevilkårene på fællesmarkedet. I denne sammenhæng henviser Kommissionen til sin vurdering i de nævnte beslutninger.

6.1.2. Retsgrundlag for vurderingen af støttens forenelighed med fællesmarkedet

(166) Det er Kommissionens opfattelse, at undtagelserne i traktatens artikel 87, stk. 2, og EØS-aftalens artikel 61, stk. 2, samt i traktatens artikel 87, stk. 3, litra b), og EØS-aftalens artikel 61, stk. 3, litra b), ikke finder anvendelse i den foreliggende sag. I denne forbindelse henviser Kommissionen til sin vurdering i de to tidligere beslutninger.

(167) EF-traktatens artikel 87, stk. 3, litra a), indeholder en undtagelsesbestemmelse for støtte, der har til formål at fremme den økonomiske udvikling i områder, hvor levestandarden er usædvanligt lav, eller hvor der hersker en alvorlig underbeskæftigelse. Hele Grækenlands territorium er omfattet af undtagelsesbestemmelsen i artikel 87, stk. 3, litra a).

(168) De regionale behov i relation til OA og luftfartstjenester generelt dækkes imidlertid via public service-forpligtelser, den græske stat har pålagt de luftfartsselskaber, der flyver mellem det græske fastland og øerne og mellem de forskellige øer. Når OA leverer denne form for luftfartstjenester, er selskabet i lighed med alle andre luftfartsselskaber undergivet disse forpligtelser og modtager i givet fald compensation for at beflyve urentable ruter. I særlige tilfælde kan de pågældende luftfartsselskaber eventuelt indrømmes enerettigheder i medfør af artikel 4 i Rådets forordning (EØF) nr. 2408/92 ⁽²⁴⁾. På et liberaliseret marked kan tjenesteydelser, der er nødvendige for at sikre den økonomiske og sociale samhørighed og den regionale udvikling, leveres af en hvilken som helst operatør. Kommissionen er desuden af den opfattelse, at det normalt er lettere at opfylde formålene med regional støtte ved hjælp af støtteordninger, som sikrer, at flere forskellige operatører leverer de pågældende tjenesteydelser.

(169) Den støtte, der er tale om i den foreliggende sag, er en klar omstrukturingsstøtte til et selskab, som har været i finansielle vanskeligheder i næsten ti år, og hvis situation ikke er blevet væsentlig bedre. Ikke alene er det ikke lykkedes at nå de ønskede resultater med omstrukturingsstøtten, men Kommissionens godkendelse af den

statsstøtte, der blev ydet for at afhjælpe selskabets finansielle vanskeligheder, er desuden anvendt i strid med det vedtagne. Kommissionen kan ikke se nogen begrundelse for at betragte støtten i den foreliggende sag som havende til formål at skabe regional udvikling, og mener derfor ikke, at støtten er omfattet af de undtagelser, der har regionalt sigte.

(170) Med hensyn til undtagelsen i traktatens artikel 87, stk. 3, litra c), for støtte til fremme af udviklingen af visse erhvervsgrøner, hvis den i øvrigt ikke ændrer samhandelsvilkårene på en måde, som strider mod den fælles interesse, henviser Kommissionen ligeledes til de oprindelige beslutninger, hvori omstrukturingsstøtten til selskabet blev betragtet som forenelig med fællesmarkedet under forudsætning af, at de fastsatte betingelser blev opfyldt.

6.1.3. Vurdering af, hvorvidt den i Kommissionens beslutninger fra 1994 og 1998 godkendte støtte er forenelig med fællesmarkedet

(171) Kommissionen konkluderede i 1998-beslutningen, at støtten var forenelig med fællesmarkedet under forudsætning af, at omstrukturingsplanen blev gennemført i fuldt omfang med det formål atter at gøre selskabet rentabelt, at den græske stat opfyldte 24 specifikke betingelser, der var knyttet til godkendelsen af støtten, at man undgik unødige konkurrencefordrejninger, og at støtten blev begrænset til et absolut minimum. Eftersom støttens forenelighed med fællesmarkedet var betinget af en række specifikke tilsagn, må Kommissionen i det følgende vurdere konsekvenserne af, at visse af disse tilsagn ikke er opfyldt.

6.1.3.1. Fuld gennemførelse af omstrukturingsplanen

(172) Allerede i 1999 meddelte Kommissionen den græske stat, at den ikke kunne godkende udbetalingen af den resterende rate på 7,8 mia. GRD, eftersom de forventede resultater, navnlig med hensyn til omkostninger og produktivitet, ikke var nået. Den 26. august 1999 gav de græske myndigheder udtryk for, at de fortsat var indstillet på at gennemføre 1998-omstrukturingsplanen, men accepterede, at den måtte revideres yderligere, hvis de opstillede mål skulle nås. Fra midten af 1999 og videre frem ændrede OA og de græske myndigheder imidlertid på egen hånd 1998-omstrukturingsplanen og erstatte den med en ny omstrukturingsplan, som var udarbejdet af Speedwing og primært fokuserede på ekspansion frem for omkostningsbegrænsninger, og som Kommissionen derfor ikke ville kunne godkende. Speed-

⁽²⁴⁾ EFT L 240 af 24.8.1992, s. 8.

wing havde desuden påbegyndt planens gennemførelse i august 1999, dvs. før den blev forelagt for Kommissionen den 18. november 1999. I perioden fra august 1999 til sommeren 2000, dvs. den periode, Speedwing stod for ledelsen af OA, blev alle tidligere omstrukturingsforanstaltninger og -mål sat ud af kraft. Efter at Speedwing havde trukket sig ud af OA, blev der indsat en ny ledelse, som atter tog fat på at gennemføre omkostningsnedsættelser. I mellemtiden havde selskabet mistet 50 % af egenkapitalen.

(173) Kommissionen må derfor udlægge det sådan, at den omkostningsreduktion, som — tilligemed forbedring af udbyttet — figurerer som et centralt element i omstrukturingsplanen fra 1998 ⁽²⁵⁾, ikke længere blev betragtet som sådan af OA's ledelse og de græske myndigheder. Desuden har selskabets vedvarende underskud og indskrænkningen af egenkapitalen fastholdt OA som et selskab i vanskeligheder. Det burde have udløst en omgående reaktion fra den græske stat — som eneaktionær i selskabet — for at rette op på situationen, enten ved at forøge egenkapitalen eller ved at gennemføre omfattende tilpasninger af omstrukturingsplanen i tide. Det skete ikke. De græske myndigheder kunne således i den resterende omstrukturingsperiode have foreslået ændringer af omstrukturingsplanen og også af støttebeløbet med henvisning til EU-rammebestemmelserne for statsstøtte til redning og omstrukturering af kriserammede virksomheder ⁽²⁶⁾. Det har de imidlertid ikke gjort, selv om de ved flere lejligheder har gentaget, at »en formalistisk fastholdelse« af omstrukturingsplanen ikke længere var et realistisk grundlag. Kommissionen kan derfor kun vurdere, om planen er fuldt gennemført, ved at tage udgangspunkt i den omstrukturingsplan, der er beskrevet i 1998-beslutningen.

(174) Kommissionen må konstatere, at den plan, som var emnet for beslutningen, ikke længere blev gennemført i fuldt omfang. Desuden gav Speedwings overtagelse af ledelsen af OA og efterfølgende udtræden en »stop and go«-virkning mellem den periode, hvor man forsøgte at reducere omkostningerne (fra 1998 til starten af 1999), og den periode, hvor man forsøgte at ekspandere (fra slutningen af 1999 til starten af 2000). En sådan situation kunne kun opfattes som u hensigtsmæssig af selskabets ansatte på alle niveauer og skabe frustrationer og indtryk af manglende styring og støtte fra staten og dermed gøre det endnu vanskeligere at bringe OA på fode. Det er i denne forbindelse interessant at se, at de græske myndigheder selv i deres kommentarer af 21. november 2002 erkender, at disse ændringer har været med til at skabe uro i selskabet.

⁽²⁵⁾ 1998-beslutningen omfatter således syv større foranstaltninger under overskriften »En reorganisering af selskabets omkostningsstruktur«.

⁽²⁶⁾ EFT C 288 af 9.10.1999, s. 2.

(175) Kommissionen så naturligvis positivt på de græske myndigheders bestræbelser i midten af 2000, efter at Speedwing havde forladt selskabet, på at forsøge at gennemføre planen på ny. Men ud over de negative virkninger af denne nye »stop and go«-aktion i selskabet, kom den nye kursændring først halvandet år før, omstrukturingsplanen skulle være fuldt gennemført, og gav derfor kun selskabet meget begrænset tid til at genstarte og opfylde planen. I denne forbindelse er det Kommissionens opfattelse, at den græske stat som eneaktionær i OA ved at tolerere eller endog selv tilskynde til den adfærd, OA's skiftende ledelser udviste, ikke har udvist en konsekvent, effektiv og positiv holdning til gennemførelsen af den plan, Kommissionen fik forelagt til godkendelse.

(176) De græske myndigheders argument om, at den manglende udbetaling af sidste rate af kapitaltilførslen (22,9 mio. EUR) yderligere har forværret selskabets finansielle situation og dermed svækket omstrukturingsindsatsen, kan næppe godtages. De græske myndigheder erkendte allerede i 1998, at gennemførelsen af planen for 1998-2002 måtte yderligere revideres for at få Kommissionen til at se positivt på udbetalingen af sidste rate. Som det fremgår af redegørelsen under punkt 5.1.1, er 23 mio. EUR desuden langt fra nok til at dække minimumsbehovet for yderligere kapital til at genoprette OA's egenkapital.

(177) Eftersom Kommissionen ikke har været i besiddelse af et revideret regnskab for 2001, har den ikke haft mulighed for at kontrollere, hvilken reel virkning begivenhederne den 11. september havde for OA's finansielle situation. Uanset disse konsekvenser og uanset den compensation, OA allerede har modtaget, og som i øjeblikket undersøges af Kommissionen, ser det dog ud til, at omstrukturingsplanen blev tilsidesat allerede i 1999, og det fortsatte de følgende år.

(178) Den kendsgerning, at OA ikke har indført et ledelsesinformationssystem, har også forhindret selskabet i at implementere planen, fordi man manglede et hensigtsmæssigt overvågningsredskab og et ordentligt regnskabs-system.

(179) Eftersom planen ikke blev gennemført effektivt, har konsekvensen været, at de oprindeligt fastsatte målsætninger aldrig er blevet opfyldt. Alle de indikatorer, der er gennemgået under punkt 2.5.1.1., afviger således betydeligt fra dem, der figurerer i 1998-beslutningen.

(180) Kommissionen havde brug for detaljerede og regelmæssige rapporter for at kunne følge omstrukturingsplanens forløb i fuldt omfang. Kommissionen tilbageviser

de græske myndigheders påstand om, at de rapporter, der blev fremsendt i forskellig form, indeholdt de nødvendige oplysninger, som skulle have figureret i rapporterne fra marts og oktober 2000. De modtagne oplysninger, som er sporadiske og uensartede, gav ikke Kommissionen mulighed for konsekvent at følge omstrukturierungsplanens forløb på grundlag af de indikatorer, der er fastsat i 1998-beslutningen. Det fremgår klart af det faktum, at ikke alle rubrikkerne i tabellen under punkt 2.5.1.1, der skal vise den aktuelle situation, har kunnet udfyldes.

- (181) *Konklusion:* På baggrund af alle de ovenfor beskrevne finansielle elementer er det Kommissionens opfattelse, at OA ikke har implementeret den omstrukturierungsplan, som Kommissionen godkendte i sin 1998-beslutning, og siden 1999 har været et selskab i vanskeligheder i henhold til definitionen i rammebestemmelserne for statsstøtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder⁽²⁷⁾. Det har de græske myndigheder måttet erkende, idet de i modstrid med deres gentagne påstand om, at omstrukturierungsplanen blev overholdt, i deres bemærkninger af 21. november 2002 indrømmer, at det aldrig har været muligt at gennemføre en omstrukturierungsplan i fuldt omfang. I betragtning af denne afvigelse fra de i planen fastsatte resultater kan de manglende indgreb i tide fra de græske myndigheder, som var bekendt med situationen, også betragtes som en tilsidesættelse af den oprindelige beslutning. Det er Kommissionens opfattelse, at den manglende opfyldelse af omstrukturierungsplanen i sig selv ville være tilstrækkeligt til at danne grundlag for den konklusion, at betingelserne for den tidligere godkendte støtte ikke er opfyldt. Kommissionen vil ikke desto mindre også vurdere virkningen af den manglende opfyldelse af de øvrige betingelser.

Genskabelse af OA's levedygtighed

- (182) En omstrukturierungsplan, der skal gennemføres så hurtigt som muligt, skal ifølge EU-rammebestemmelserne for statsstøtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder resultere i, at virksomheden inden for en rimelig tidshorisont og på grundlag af realistiske hypoteser for de fremtidige driftsvilkår bliver levedygtig på lang sigt.
- (183) Helt tilbage i 1994 konkluderede Kommissionen i sin beslutning, at OA's rekapitaliserings- og omstrukturierungsplan kunne gøre selskabet varigt levedygtigt i løbet af tre år uden behov for yderligere statsstøtte. På grund af de opståede vanskeligheder og efter ønske fra de græ-

ske myndigheder fik Kommissionen forelagt en opdateret plan, som den godkendte i 1998. Det indebar, at omstrukturierungsperioden blev forlænget til 2002.

- (184) Eftersom omstrukturierungsplanen ikke er overholdt, er det imidlertid aldrig lykkedes at gøre selskabet levedygtigt hverken på kort eller lang sigt, hvilket var hovedformålet med Kommissionens beslutning. Det fremgår klart af selskabets totale finansielle sammenbrud, eftersom det ikke har nogen egenkapital, men kun gæld. Efter normal forretningspraksis skulle OA af en hvilken som helst involveret tredjepart være tvunget til at indgive konkursbegæring. Det betyder, at selv hvis Kommissionen skulle vurdere OA's finansielle situation uden hensyntagen til gennemførelsen af 1998-omstrukturierungsplanen, således som de græske myndigheder ved flere lejligheder har anmodet om, ville den anse det for særdeles usandsynligt, at selskabet atter kunne blive levedygtigt.
- (185) Det skal også understreges, at revisorerne i deres rapport for regnskabsåret 2000 anfører, at deres påtegning er baseret på »den absolutte forudsætning, at selskabet fortsætter sine aktiviteter som en virksomhed i drift«. Denne bemærkning er helt usædvanlig i en revisionsrapport og viser, at OA's levedygtighed allerede var tvivlsom på det tidspunkt, og at man kunne have overvejet andre muligheder, såsom at lade selskabet træde i likvidation, hvilket ville have resulteret i en anden statusopgørelse.

6.1.3.2. Opfyldelse af de 24 specifikke betingelser

Kravet i artikel 1, stk. 1, litra d), i 1998-beslutningen om, at OA senest i december 1998 skulle have indført et ledelsesinformationssystem

- (186) De græske myndigheder har meddelt Kommissionen, at et sådant system har været etableret med virkning fra oktober 2000. Det kan derfor konstateres, at der ikke blev indført et ledelsesinformationssystem i tide, således som det krævedes i beslutningen. I betragtning af, hvor lang tid det tager at få et sådant system til at fungere effektivt, kan Kommissionen imidlertid godtage de græske myndigheders argument om, at fire måneder ikke var tilstrækkeligt til at implementere systemet.
- (187) Kommissionen mener dog ikke, der endnu er forelagt dokumentation for opfyldelsen af kravet i beslutningen om gennemførelse af et fuldt operationelt og tilstrækkeligt ledelsesinformationssystem, der giver OA mulighed for at overvåge resultaterne af omstrukturierungsplanen. OA har tværtimod først fået sine årsregnskaber godkendt med meget store forsinkelser. Alle revisionsrapporter omfatter forbehold, der dokumenterer manglen på pålidelige regnskaber og intern kontrol samt mangelfuld bogføring af og tilsyn med indtægter, gældsposter og til-

⁽²⁷⁾ Ifølge punkt 5, litra a), i afsnit 2.1 betragtes en virksomhed som kriseramt »hvor der er tale om et selskab med et begrænset ansvar, når over halvdelen af den tegnede kapital er forsvundet og over en fjerdedel af denne kapital er gået tabt i løbet af de sidste tolv måneder«.

godehavender. Der er ikke sket forbedringer i så henseende i de seneste tre år. I flere tilfælde har OA været nødsaget til at indgå kontrakter med eksterne eksperter for at få vurderet sin finansielle situation (PwC), eftersom selskabet ikke selv var i stand til at føre tilsyn med omstrukturingsplanen og altså heller ikke med den daglige drift. Endelig har Deloitte & Touche som konsulenter udpeget af OA i 2002 bekræftet, at ledelsesinformationssystemet er upålideligt.

(188) Ledelsesinformationssystemet ville desuden have givet de græske myndigheder mulighed for at ændre omstrukturingsplanen på grundlag af tilsynet med resultaterne. En sådan ændring blev aldrig foretaget, selv om de græske myndigheder den 16. oktober 2002 erkendte, at omstrukturingsplanen ikke blev overholdt.

(189) *Konklusion:* Kommissionen konkluderer, at de græske myndigheder ikke har opfyldt betingelsen i artikel 1, litra d), i 1998-beslutningen om at indføre et fuldt operationelt og tilstrækkeligt ledelsesinformationssystem.

Kravet i artikel 1, stk. 1, litra a), i 1998-beslutningen om, at den græske regering skal opfylde tilsagnene i artikel 1, litra a)-u), i 1994-beslutningen

(190) Ifølge 1994-beslutningen ⁽²⁸⁾ skulle OA ud fra et ledelsesmæssigt og selskabsretligt synspunkt have samme skattemæssige status som andre græske privatretlige aktieselskaber, idet OA dog skulle være fritaget for eventuelle skatter på de operationer til rekapitalisering af virksomheden, som var fastlagt i den rekapitaliserings- og omstrukturingsplan fra 1994, Kommissionen havde fået forelagt. Ifølge 1994-beslutningen ⁽²⁹⁾ skulle den græske regering ikke blande sig i OA's forvaltning, bortset fra hvad dens status som aktionær gav den adkomst til. Endelig skulle den græske regering for at opfylde tilsagnet i artikel 1, litra f), i 1994-beslutningen øjeblikkeligt vedtage den lovgivning, der var en nødvendig forudsætning for en effektiv gennemførelse af planen med hensyn til de lønmæssige, sociale og finansielle aspekter.

(191) Kommissionen har noteret sig, at OA's selskabsvedtægter er blevet offentliggjort, og at kravet om gennemsigtighed i lov nr. 2190/1920 dermed er opfyldt.

(192) Kommissionen mener, at de græske myndigheders nærmere redegørelser giver sikkerhed for, at lov nr. 2271/1994, 2602/1998, 2527/1997 og 2414/1996 ikke

er i modstrid med ovennævnte tre tilsagn (artikel 1, litra c), b) og f), i 1994-beslutningen) i så henseende.

(193) Hvad angår tilsagnene i artikel, litra d) og g)-u), hvor der i øvrigt ikke er påpeget løftebrud fra den græske regerings side, fremgår det af de oplysninger, Kommissionen er i besiddelse af, at den græske regering har opfyldt de pågældende tilsagn.

(194) Med hensyn til lov nr. 95/1976 anførte de græske myndigheder, at de var indstillet på at fjerne de fordele, bestemmelserne i loven indebar for OA. De græske myndigheder anfægter ikke Kommissionens tvivl med hensyn til lovens forenelighed med EU-retten. Eftersom den pågældende lov trådte i kraft før Grækenlands tiltrædelse af EU (1. januar 1981), forbeholder Kommissionen sig mulighed for at foreslå passende foranstaltninger i en særskilt procedure.

(195) Den græske stat har dog ved at tolerere, at OA aldrig offentliggør sit reviderede finansielle regnskab til tiden og aldrig pålægges sanktioner, klart accepteret, at selskabet overtræder græsk lov nr. 2190/1920 og EU-retten (Rådets forordning (EØF) nr. 2407/92). Ved ikke at gøre brug af de muligheder, der foreligger i henhold til den nationale lovgivning, eller ved ikke at tilbagekalde luftfartsselskabets licens har den græske stat klart vist, at den tillod OA at fortsætte sin virksomhed efter 2000 uden yderligere omstrukturingsforanstaltninger, hvorimod et selskab, der opererede på normale forretningsmæssige vilkår, ville være ophørt. Tilsagnet i artikel 1, litra c), i 1994-beslutningen er ikke opfyldt.

(196) Ifølge artikel 1, litra e), i 1994-beslutningen må den græske regering ikke mere yde OA nogen form for støtte. Denne bestemmelse er klart overtrådt, hvilket vil fremgå af redegørelsen under punkt 6.2.

6.1.3.3. Konklusion

(197) Kommissionen har godkendt statsstøtte i perioden 1994-1998 på en række betingelser, der blev anset for et nødvendigt minimumskrav for at sikre, at støtten ikke fordrejede konkurrencen i strid med den fælles interesse, og at den var forenelig med EF-traktaten. Kommissionen noterer sig, at den græske stat har ydet støtte på ændrede vilkår i modstrid med de betingelser, som lå til grund for den oprindelige godkendelse i 1994-1998, og konkluderer, at støtten ikke længere overholder betingelserne for godkendelsen og dermed ikke kan betragtes som forenelig med EF-traktaten. Kommissionen gør opmærksom på, at anden rate på 41 mio. EUR af den omstrukturingsstøtte, Kommissionen godkendte i august 1998, blev udbetalt i september 1998.

⁽²⁸⁾ Artikel 1, litra c).

⁽²⁹⁾ Artikel 1, litra b).

6.2. Vurdering af den påståede nye støtte, som er beskrevet ovenfor i betragtning 164, litra b)

6.2.1. Spørgsmålet om, hvorvidt den påståede nye støtte udgør statsstøtte i den i traktatens artikel 87, stk. 1, fastsatte betydning

6.2.1.1. Påstået ny støtte i forbindelse med ydelsen af et lån på 19,5 mio. EUR

(198) Kommissionen har kunnet fastslå, at lånet på 19,5 mio. EUR er ydet på markedsvilkår med en rente svarende til EURIBOR + 1,25 %. Lånet er ikke forbundet med særlige fordele for OA, eftersom det ikke er baseret på en statsgaranti, men på OA's overdragelse af sine fordringer mod den græske stat for et beløb på 22 mio. EUR for ubetalte flybilletter. Kommissionen har også kunne fastslå, at beløbet nogenlunde svarer til det samlede beløb, de græske myndigheder har angivet som den græske stats gæld til OA for ubetalte flybiller (i alt ca. 37,3 mio. EUR). Kommissionen konkluderer, at der ikke er tale om statsstøtte, for så vidt angår lånet på 19,5 mio. EUR.

6.2.1.2. Påstået ny støtte i forbindelse med, at den græske stat tolerer, at OA undlader at betale skyldige beløb og får anden form for fordelagtig behandling efter den græske skatte- og erhvervslovgivning

(199) Med hensyn til fritagelsen for skatter, notar- og tinglysningsafgifter for OA-transaktioner drejer det sig om forhold, der er omfattet af græsk lov nr. 95/1976, hvorfor Kommissionen forbeholder sig mulighed for at foreslå passende foranstaltninger i en særskilt procedure.

(200) Hvad angår manglende betaling af moms på 8 %, som OA har opkrævet ved salg af indenrigsflybilletter, og kompensation for udflytningen før tid fra Hellinikon til Spata, har Kommissionen kunnet fastslå, at OA i førstnævnte tilfælde har betalt momsen, og at der i sidstnævnte tilfælde ikke har været tale om overkompensation. Kommissionen kan konkludere, at der ikke indgår statsstøtte.

(201) Kommissionen kan ligeledes konkludere, at der ikke er tale om statsstøtte i forbindelse med OA's forretningsmæssige gæld på 2,43 mio. EUR til Olympic Catering, idet beløbet repræsenterer en normal forretningsmæssig gældspost.

(202) De oplysninger, Kommissionen har modtaget om driften af brændstofforsyningsanlægget, giver den ikke mulighed for at konkludere, at der er tale om statsstøtte.

(203) Med hensyn til OA's skattemæssige og retlige status har den græske stat på eget initiativ og uden, at Kommissionen har fremsat et specifikt krav, besluttet at ændre OA's status for at indlede en privatisering af selskabet. De græske myndigheder har bekræftet, at OA tilbage fra juni 1999 ikke har været omfattet af græsk lov nr. 2414/1996 om DEKO'er, hvilket Kommissionen havde accepteret i forbindelse med 1998-beslutningen. I stedet for at blive behandlet som ethvert andet græsk aktieselskab, har OA imidlertid også efterfølgende fortsat været omfattet af en særlig lovgivning, der normalt kun gælder for DEKO'er, og som Kommissionen havde accepteret på det grundlag. Det er en ekstraordinær situation, som tilsyneladende ikke er hjemlet i den græske lov.

(204) Kommissionen er derfor ikke i stand til at fastslå, hvorvidt et sådant lovgrundlag, som kun gælder for OA, indebærer et eventuelt statsindgreb og dermed muligvis konkurrencefordrejning. Den kendsgerning, at OA er undergivet en særlig omstændelig lovgivning med hensyn til rekruttering af personale, kan desuden heller ikke udelukke, at der er tale om overtrædelse af en af de 24 betingelser, der er knyttet til godkendelsen af omstrukturingsstøtten (artikel 1, litra b), i 1994-beslutningen og artikel 1, stk. 1, litra a), i 1998-beslutningen), idet den græske regering ikke længere måtte blande sig i OA's forvaltning, bortset fra hvad dens status som aktionær gav den adgang til. Den kritisable situation er derfor tilsyneladende opstået som følge af en overtrædelse af den græske lov, anvendelse af den tidligere godkendte støtte i strid med det vedtagne som følge af manglende opfyldelse af de betingelser, der var knyttet til 1998-beslutningen, samt konkurrencefordrejning.

(205) Hvad angår betaling af socialsikringsbidrag, havde OA indtil indgåelsen af den betalingsordning med IKA, som de græske myndigheder endnu ikke har forelagt Kommissionen, undladt at betale bidrag fra 1993 til 2001 (32 mio. EUR) uden at blive pålagt bøder eller morarenter. Efter at der er undertegnet en aftale om ratevis betaling af et beløb på 45 mio. EUR (det oprindelige beløb plus påløbne renter), ser det ud til, at OA ikke har betalt bidragene fra oktober til december 2001, og dermed har misligholdt den indgåede aftale. En privat kreditor ville, i betragtning af OA's finansielle situation, omgående have gjort brug af alle lovlige retsmidler, herunder om nødvendigt eksekution, for at inddrive de forfaldne beløb i henhold til den aftalte ordning. Det forhold, at IKA har undladt at tage sådanne midler i brug, udgør statsstøtte. Beløbet på 27 391 790 EUR, der indgår i den (bortfaldne) ordning, er derfor forfaldent til omgående betaling. Beløbet bør tillægges morarenter.

(206) Med hensyn til Olympic Aviations manglende betaling af moms på brændstof og reservedele har Kommissionen ikke fået forelagt dokumentation for betalinger fra januar til maj og fra november til december 2001. Eftersom Kommissionen ikke har modtaget dette materiale, kan den ikke udelukke, at der er tale om statsstøtte. Der

er heller ikke leveret dokumentation for betalingen af lejeafgifter i forskellige lufthavne for perioden 1998-2001 til et beløb af 2,46 mio. EUR. En almindelig kreditor, der var bekendt OA's finansielle vanskeligheder, ville — i hvert fald fra 1999 — have taget alle retsmidler i brug, herunder om nødvendigt eksekution, for at inddrive de forfaldne beløb. Det faktum, at det ikke er sket, foranlediger Kommissionen til at konkludere, at der er tale om statsstøtte.

(207) Kommissionen har heller ikke modtaget dokumentation for betaling af lufthavnsafgifter til AIA, efter at der blev indgået en aftale mellem OA og AIA om en betalingsordning for 33,92 mio. EUR. Kommissionen har noteret sig, at der er indgået en sådan aftale, men da den til dags dato ikke har modtaget nogen dokumentation for betalingerne, og eftersom den første betaling skulle være effektueret i juli, kan den ikke udelukke, at aftalen er misligholdt. I henhold til aftalevilkårene ville en almindelig kreditor have forlangt det samlede forfaldne beløb, som var opdelt i rater, betalt med påløbne morarenter og ville i den forbindelse have gjort brug af alle retsmidler, herunder om nødvendigt eksekution, for at blive fyldestgjort. Kommissionen har ikke modtaget oplysninger herom og kan ikke udelukke, at der er tale om statsstøtte.

(208) Der er ikke forelagt dokumentation for betaling af »Spa-tosimo-afgiften» for perioden fra december 2000 til februar 2002 samt for marts 1999, dvs. i alt ca. 60 999 156 EUR. Eftersom Kommissionen ikke har modtaget oplysninger om, at afgiften er erlagt, må det faktum, at den græske stat tolererer, at det forfaldne beløb ikke betales, betragtes som statsstøtte.

(209) Endelig er der i forbindelse med modregningen af statens og OA's gensidige fordringer og af forskellige lufthavnens og OA's gensidige fordringer for et samlet beløb på ca. 28,9 mio. EUR ikke givet nærmere oplysninger om referenceperioden for statens gæld til OA. Eftersom den lov, der udgør grundlaget for modregningsordningen, er formuleret meget upræcist, er selve aftalen ligeledes meget uklar, og desuden har Kommissionen ikke fået forelagt nogen dokumentation. Derfor kan det ikke kontrolleres, om disse beløb er korrekte, og de kan således ikke underbygge påstanden om, at der ikke skulle være tale om statsstøtte i og med, at det tolereres, at OA konsekvent har undladt at betale lufthavnsafgifter.

(210) For så vidt angår alle de foranstaltninger, der betragtes som ny støtte, må det først vurderes, om de kan henføres til den græske stat. Ifølge Domstolens dom af 16.

maj 2002 i sag C-482/99 (Frankrig mod Kommissionen) ⁽³⁰⁾ må det antages, at en støtteforanstaltning, som er truffet af en offentlig virksomhed, efter omstændighederne kan tilregnes staten på grundlag af en bedømmelse af sagens omstændigheder som helhed og den sammenhæng, hvori foranstaltningen er truffet. I dette tilfælde er der ingen tvivl om, at det er den græske stat selv, der tolererer, at OA vedvarende udskyder eller undlader at betale forskellige afgifter og skatter, samt at såvel EU-retten som græsk ret er overtrådt. I visse andre tilfælde kan foranstaltningerne henføres til lufthavne eller til IKA. Hvad angår lufthavnene, har de græske myndigheder oplyst, at alle lufthavne, der drives af HCAA, finansieres via statsbudgettet, og at ethvert overskud ved lufthavnens aktiviteter tilfalder statsbudgettet. Lufthavne i Grækenland er ikke finansielt uafhængige, og det samme gælder HCAA. For IKA's vedkommende er der tale om et offentligt organ, som er oprettet i henhold til græsk lovgivning ⁽³¹⁾, og som under statens tilsyn er ansvarligt for forvaltningen af socialsikringsystemet og opkrævningen af arbejdsgivernes og arbejdstagernes lovpligtige socialsikringsbidrag. Denne foranstaltning kan derfor klart henføres til staten.

(211) For det andet må det vurderes, om den nye ulovlige støtte indebærer overførsel af statsmidler. Det er tilfældet, når det accepteres, at OA ved ikke at betale til tiden misligholder sine forskellige finansielle forpligtelser (f.eks. otte års forsinkelse i relation til IKA). Det må understreges over for de græske myndigheder, som benægter, at der er tale om statsstøtte i denne sag, fordi de mener, der ikke indgår nogen pengemæssige fordel, at støttebegrebet er »mere generelt end tilskudsbegrebet, fordi det ikke blot omfatter positive ydelser såsom selve tilskuddene, men ligeledes de indgreb, der under forskellige former letter de byrder, som normalt belaster en virksomheds budget« ⁽³²⁾.

(212) For det tredje må det vurderes, om den nye ulovlige støtte fordrejer konkurrencen. Den græske stats adfærd giver OA en betydelig forretningsmæssig fordel frem for selskabets konkurrenter ved at lette den byrde for OA, der er forbundet med de almindelige regler om socialsikringsystemet, skatter og afgifter og lufthavnsafgifter. Det giver OA mulighed for at undlade at opfylde sine finansielle forpligtelser i modstrid med almindelig forretningsmæssig praksis ⁽³³⁾ og holder det største græske luftfartsselskab kunstigt i live. Selv om OA betaler alle skyldige renter og morarenter, således som de græske

⁽³⁰⁾ Den såkaldte Stardust Marine-sag. Der henvises især til præmis 55.

⁽³¹⁾ Græsk udviklingslov nr. 1846/1951, artikel 11.

⁽³²⁾ Sag C-387/92, Banco Exterior de España mod Ayuntamiento de Valencia, Sml. 1994 I, s. 877, præmis 13.

⁽³³⁾ Sag C-256/97, D.M. Transports.

myndigheder hævder, til gengæld for de fordelagtige betalingsvilkår⁽³⁴⁾, kan disse beløb ikke fuldstændigt opveje den fordel, OA har haft. IKA samt skattemyndighederne og lufthavnene må ved af egen fri vilje hele tiden at acceptere udskydelse af betalinger⁽³⁵⁾ antages at have handlet over for OA som en offentlig kreditor, der i lighed med en privat kreditor forsøger at inddrive sine tilgodehavender hos en debitor i finansielle vanskeligheder⁽³⁶⁾. I betragtning af de meget omfattende fordele, OA så hyppigt har opnået hos forskellige offentlige organer, og i betragtning af den kendsgerning, at OA er i en særdeles vanskelig finansiell situation, ville OA helt klart ikke kunne have opnået tilsvarende fordele hos en privat kreditor i samme situation. Desuden ville en sådan kreditor ikke have accepteret en situation, hvor gælden fortsat vokser, medens de aktiver, der eventuelt kunne anvendes til at betale gælden, bliver stadig mindre⁽³⁷⁾. En privat kreditor ville tværtimod med alle retsmidler have forlangt sin fordring indfriet eller garantiforpligtelsen opfyldt. Der er derfor tale om konkurrencefordrejning, når OA stilles gunstigere på det indre marked i forhold til andre EU-luftfartsselskaber. Luftfartssektoren har således været liberaliseret siden iværksættelsen af den tredje luftfartspakke i 1992.

(213) For det fjerde påvirker de undersøgte foranstaltninger handelen mellem medlemsstater, eftersom OA udfører en transportaktivitet, som per definition er en grænseoverskridende aktivitet og dækker hele det indre marked.

(214) De græske myndigheder kan ikke bruge interne svagheder ved deres egen administration som undskyldning for, at der er ydet yderligere støtte til OA, og heller ikke gøre gældende, at OA skulle have lov til at tilsidesætte beslutningerne fra 1994 og 1998, fordi andre selskaber heller ikke opfylder deres finansielle og skattemæssige forpligtelser. Endelig hævder de græske myndigheder over for Kommissionen, at deres fremtidige relationer til OA er blevet normaliseret, eftersom flybilletter til ansatte i statsforvaltningen herefter skal købes på normale vilkår. Denne oplysning styrker kun Kommissionens opfattelse af, at OA aldrig har kunnet operere som et almindeligt forretningsforetagende. Den kendsgerning, at staten først nu forsøger at rette op på dette forhold, ændrer ikke ved, at de græske myndigheder ikke har opfyldt deres forpligtelser i henhold til 1998-beslutningen om ikke at yde mere støtte. Desuden er skrivelsen fra Generalsekretæren for Økonomiministeriet med krav om, at græske statsansatte med virkning fra 1. maj 2002

køber og betaler flybilletter på almindelige markedsvilkår, ikke retligt bindende for adressaterne. Det står således ikke klart, hvorvidt den græske stat i dag betaler for køb af flybilletter hos OA eller nogen af dets datterselskaber.

(215) På dette grundlag mener Kommissionen, at denne nye ikke-anmeldte foranstaltning udgør statsstøtte i den i EF-traktatens artikel 87, stk. 1, fastsatte betydning.

6.2.2 Retsgrundlag for vurderingen af den påståede nye støtte i form af tolerering af misligholdelse af betalingsforpligtelser, alle andre former for fordelagtig behandling samt fordele i forbindelse med driften af brændstofforsyningsanlægget

(216) For at sikre, at fællesmarkedet fungerer efter hensigten, og under hensyn til de principper, der er fastsat i traktatens artikel 3, litra g), skal undtagelser fra de principper, der er fastsat i artikel 87, stk. 1 og 3, fortolkes restriktivt ved undersøgelsen af en støtteordning eller enhver anden støtteforanstaltning.

(217) Traktatens artikel 87, stk. 2, der omhandler støtte af social karakter, støtte, hvis formål er at råde bod på skader, der er forårsaget af naturkatastrofer eller andre usædvanlige begivenheder, samt støtteforanstaltninger for økonomien i visse af Forbundsrepublikken Tysklands områder, kan ikke anvendes i den foreliggende sag.

(218) Traktatens artikel 87, stk. 3, litra a), undtager støtte til fremme af den økonomiske udvikling i områder, hvor levestandarden er usædvanlig lav, eller hvor der hersker en alvorlig underbeskæftigelse. Grækenland er en region, som i fuldt omfang er omfattet af artikel 87, stk. 3, litra a). Derfor skal støtten også vurderes ud fra regionale hensyn. Kommissionen mener ikke, at den foreliggende støtte opfylder regionale formål, hvilket den har påvist i sin redegørelse under punkt 6.1.2.

(219) Traktatens artikel 87, stk. 3, litra b), som omhandler støtte, der kan fremme virkeliggørelsen af vigtige projekter af fælleseuropæisk interesse eller afhjælpe en alvorlig

⁽³⁴⁾ Det skal understreges, at for socialsikringsbidragenes vedkommende er der ikke foretaget indbetalinger i otte år.

⁽³⁵⁾ Ifølge græsk lov nr. 2676/1999 har IKA ret (men ikke pligt) til at indgå aftale om en betalingsordning med sine debitorer.

⁽³⁶⁾ Sag C-256/97, D.M. Transports, præmis 24.

⁽³⁷⁾ Forslag til afgørelse fra generaladvokat Mischo, sag C-480/98, Magefesa, punkt 32-43, Sml. 2000 I, s. 8717.

forstyrrelse i en medlemsstats økonomi, og traktatens artikel 87, stk. 3, litra d), der omhandler støtte til fremme af kulturen og bevarelse af kulturarven, finder ikke anvendelse på støtte i luftfartssektoren.

- (220) I henhold til traktatens artikel 87, stk. 3, litra c), kan støtte til fremme af udviklingen af visse erhvervsgrøner eller økonomiske regioner, betragtes som forenelig med fællesmarkedet, såfremt den ikke ændrer samhandelsvilkårene på en måde, der strider mod den fælles interesse. I den foreliggende sag anser Kommissionen EF-traktatens artikel 87, stk. 3, litra c), som det retsinstrument, der i givet fald kunne hjemle en undtagelse. I denne forbindelse er Kommissionen desuden af den opfattelse, at omstrukturingsstøtte kan medvirke til udviklingen af erhvervsgrøner uden at påvirke samhandelsvilkårene negativt, hvis de betingelser, der er fastsat dels i EU-rammebestemmelserne af 10. december 1994 for anvendelse af traktatens artikel 87 og 88 på statsstøtte i luftfartssektoren⁽³⁸⁾, dels i EU-rammebestemmelserne for statsstøtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder, er opfyldt.

6.2.3 Vurdering af, om den påståede nye støtte er forenelig med fællesmarkedet

- (221) Den nye ikke-anmeldte støtte er helt klart en overtrædelse af det tidligere tilsagn om ikke at yde mere støtte (artikel 1, litra e), i 1994-beslutningen) og strider også mod EU-rammebestemmelserne for statsstøtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder (punkt 42). Der er ingen juridisk eller økonomisk begrundelse for at acceptere denne nye støtte.
- (222) Oven i købet er ydelsen af den nye konstaterede ulovlige støtte vurderet på baggrund af, at OA allerede tidligere har modtaget støtte, således at den aktuelle situation er et klart brud på det »engangsprincip«, der er fastsat både i EU-rammebestemmelserne af 10. december 1994 for anvendelse af traktatens artikel 87 og 88 på statsstøtte i luftfartssektoren og i EU-rammebestemmelserne for statsstøtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder.
- (223) Uanset tilsidesættelsen af ovennævnte princip viser gennemgangen af de øvrige betingelser, der skal være knyttet til omstrukturingsstøtte i henhold til ovennævnte

rammebestemmelser, at OA i dag hverken overholder den igangværende omstrukturingsplan eller er i besiddelse af en alternativ omstrukturingsplan, der kan give Kommissionen anledning til at konkludere, at selskabet vil kunne blive levedygtigt på mellemlang til lang sigt.

- (224) Det følger af ovenstående, at den nye støtte, der er ydet, ikke opfylder undtagelsesbetingelserne i traktatens artikel 87, stk. 3, litra c). Kommissionen finder, at den græske stat ulovligt har ydet ikke-anmeldt ny støtte ved at tolerere misligholdelse af betalingsforpligtelser, andre former for fordelagtig behandling efter græsk skatte- og erhvervslovgivning samt fordele i forbindelse med driften af brændstofforsyningsanlægget i strid med traktatens artikel 88, stk. 3.

6.3. Konklusion

- (225) Den tvivl, der foranledigede Kommissionen til at indlede proceduren, er blevet gendrevet for så vidt angår tilsagnene i artikel 1, litra b) og f), i 1994-beslutningen (artikel 1, stk. 1, litra a), i 1998-beslutningen) samt ydelsen af lånet på 19,5 mio. EUR, kompensationen for udflytningen før tid fra Hellinikon til Spata, gælden på 2,43 mio. EUR til Olympic Catering, driften af brændstofforsyningsanlægget og betalingen af den 8 % moms, OA har opkrævet ved salg af indenrigsflybilletter.
- (226) Kommissionen er af den opfattelse, at anvendelsen af den i 1994 og 1998 godkendte støtte i strid med de fastsatte betingelser samt den nye støtte, bortset fra de ovenfor nævnte elementer, er uforenelig med fællesmarkedet som omhandlet i traktatens artikel 87, stk. 1, fordi støtteforanstaltningerne ikke opfylder nogen af de nødvendige forudsætninger for at være omfattet af den i artikel 87, stk. 2 og 3, hjemlede undtagelse.

6.4 Tilbagesøgning

- (227) På grundlag af ovenstående mener Kommissionen, at den statsstøtte, den græske stat har ydet OA i medfør af beslutning 94/696/EF og beslutning 1999/332/EF, er uforenelig med fællesmarkedet og skal tilbagesøges.
- (228) Hvad angår det tidsrum, tilbagesøgningen skal vedrøre, må der imidlertid sondres mellem perioden 1994-1998 og perioden 1998-2002. I henhold til artikel 14, stk. 1, i

⁽³⁸⁾ EFT C 350 af 10.12.1994, s. 5.

Rådets forordning (EF) nr. 659/1999 af 22. marts 1999 om fastlæggelse af regler for anvendelsen af EF-traktatens artikel 93 kræver Kommissionen »ikke tilbagebetaling af støtten, hvis det vil være i modstrid med et generelt princip i fællesskabslovgivningen«. Kommissionen har i flere tilfælde ⁽³⁹⁾ taget hensyn til denne bestemmelse og har ikke forlangt tilbagesøgning under henvisning til de særlige omstændigheder i de pågældende sager.

(229) I 1994 vedtog Kommissionen beslutning 94/696/EF, der godkender statsstøtte på visse betingelser. Kommissionen måtte imidlertid konstatere, at flere af disse betingelser ikke blev opfyldt, og besluttede derfor at genåbne proceduren. Senere, den 14. august 1998, traf Kommissionen en ny positiv beslutning, hvortil der var knyttet visse betingelser. I denne beslutning, navnlig betragtning 66, litra c), og betragtning 68, 76, 83 og 91, fastslog Kommissionen, at den græske stat i fuldt omfang havde opfyldt alle de tilsagn, der var fastsat i beslutning 94/696/EF. Selv om Kommissionen konkluderede, at der var tale om ulovlig ny støtte, der var uforenelig med fællesmarkedet, accepterede den ikke desto mindre (betragtning 93, litra b), i 1998-beslutningen) at undlade at kræve tilbagesøgning af den pågældende støtte, som grundlæggende svarede til den støtte, der var godkendt i beslutningen af 1994. Hvis Kommissionen nu forlanger støtten tilbagesøgt, kan det ikke udelukkes, at den positive beslutning i 1998 har skabt visse forventninger om, at støttepakken af 1994 ikke gav anledning til problemer. På baggrund af de meget specielle omstændigheder i den foreliggende sag, finder Kommissionen det derfor ikke nødvendigt at kræve den støtte, der er ydet før den 14. august 1998, tilbagesøgt.

(230) Det gælder imidlertid ikke den støtte, der er ydet i perioden 1998-2002. Først og fremmest skal det understreges, at anden rate på 41 mio. EUR af omstrukturingsstøtten blev udbetalt i september 1998, dvs. en måned efter Kommissionens anden beslutning. Hvad angår den nye ulovlige støtte, foreligger der desuden ingen beslutning overhovedet fra Kommissionens side, som kunne skabe forventning om, at støtten ikke ville blive krævet tilbagesøgt. For det andet ligger sagsbehandlingstiden i forbindelse med Kommissionens foreliggende beslutning inden for normal praksis. Endelig udgøres hovedparten af den støtte, der er ydet i den pågældende periode, af den nye ulovlige støtte, som Kommissionen har modtaget to klager over (jf. betragtning 39). Den nye ulovlige støtte er blevet grundigt undersøgt, efter at proceduren blev indledt i marts 2002, og Kommissionen har fundet, at der er tale om statsstøtte, som er uforenelig med fællesmarkedet, hvorfor der ikke er nogen begrundelse for ikke at forlange den tilbagesøgt i fuldt omfang —

VEDTAGET FØLGENDE BESLUTNING:

Artikel 1

Den omstrukturingsstøtte, den græske stat har ydet Olympic Airways i form af

- a) lånegarantier til selskabet frem til den 7. oktober 1994 i medfør af artikel 6 i græsk lov nr. 96/1975 af 26. juni 1975
- b) nye lånegarantier på i alt 378 mio. USD for lån, der skulle optages inden den 31. marts 2001 til indkøb af nye fly og dækning af de nødvendige investeringer til udflytning af Olympic Airways til den nye lufthavn i Spata
- c) lempelse af selskabets gældsbyrde svarende til 427 mia. GRD
- d) konvertering af 64 mia. GRD af selskabets gæld til egenkapital
- e) en kapitaltilførsel på 54 mia. GRD, nedskrevet til 40,8 mia. GRD, udbetalt i tre rater på henholdsvis 19, 14 og 7,8 mia. GRD i 1995, 1998 og 1999

betragtes som uforenelig med fællesmarkedet i den i traktatens artikel 87, stk. 1, fastsatte betydning, eftersom følgende betingelser for den oprindelige godkendelse af støtten ikke længere er opfyldt:

- a) fuld gennemførelse af omstrukturingsplanen med henblik på at gøre selskabet levedygtigt på lang sigt
- b) opfyldelse af 24 specifikke tilsagn, der var knyttet til godkendelsen af støtten
- c) løbende tilsyn med iværksættelsen af omstrukturingsstøtten.

Artikel 2

Den statsstøtte, den græske stat har ydet ved at tolerere, at Olympic Airways konsekvent har undladt at betale socialsikringsbidrag, Olympic Aviation har undladt at betale moms på brændstof og reservedele, og Olympic Airways har undladt at betale lejeafgifter til forskellige lufthavne, lufthavnsafgifter til Athens internationale lufthavn og andre lufthavne samt »Spatosimo«-afgifter, er uforenelig med fællesmarkedet.

⁽³⁹⁾ Jf. bl.a. Kommissionens beslutning af 16. maj 2000 (C 68/1999) om Italiens støtteordning til fordel for større kriseramte virksomheder (hasteforanstaltninger med henblik på særlig administration af større kriseramte virksomheder), betragtning 70-73, Kommissionens beslutning af 31. oktober 2000 (C 57/1997) om den spanske selskabsskattelovgivning, betragtning 24-28, Kommissionens beslutning af 21. november 2001 (C 61/2000) om Frankrigs ordning vedrørende skattefrie hensættelser for udenlandske filialer, betragtning 32 og 32.

Artikel 3

1. Grækenland træffer alle nødvendige foranstaltninger for hos modtageren at tilbagesøge det støttebeløb på 14 mia. GRD (41 mio. EUR), der er omhandlet i artikel 1, og som ikke er forenelig med traktaten, og den støtte, der er omhandlet i artikel 2, og som ulovligt er stillet til rådighed for modtageren.

2. Tilbagesøgningen finder sted omgående og i overensstemmelse med græsk lovgivning, såfremt denne giver mulighed for øjeblikkelig og effektiv iværksættelse af denne beslutning. Den støtte, der skal tilbagebetales, pålægges renter fra det tidspunkt, den blev udbetalt til modtageren, og indtil den er tilbagebetalt. Renterne beregnes på grundlag af den referencesats, der anvendes til at beregne subventionsækvivalenten for regionalstøtte.

Artikel 4

Grækenland underretter senest to måneder efter meddelelsen af denne beslutning Kommissionen om, hvilke foranstaltninger der er truffet for at efterkomme beslutningen.

Artikel 5

Denne beslutning er rettet til Den Helleniske Republik.

Udfærdiget i Bruxelles, den 11. december 2002.

På Kommissionens vegne

Loyola DE PALACIO

Næstformand i Kommissionen
